

ევროკავშირი
საქართველოსთვის
The European Union for Georgia

ინიციატივა მოწყვლადი ჯგუფების
რეაბილიტაციისათვის
Rehabilitation initiative for
vulnerable groups

მსჯავრდებულთა საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო პროცესი პენიტენციურ სისტემაში

სამაგიდე კვლევა

ევროკავშირი
საქართველოსთვის
The European Union for Georgia

ინიციატივა მონწყვლადი ჯგუფების
რეაბილიტაციისთვის
Rehabilitation initiative for
vulnerable groups

წინამდებარე სამაგიდო კვლევა მოამზადა ორგანიზაციამ „ინიციატივა მონწყვლადი ჯგუფების რეაბილიტაციისათვის“ (ავტორი: ანტონ (ტატო) ქელბაქიანი). კვლევა ჩატარდა ევროკავშირის ფინანსური მხარდაჭერით, „ციხის საერთაშორისო რეფორმის სამხრეთ კავკასიის ოფისის პროექტის – „სასჯელსრულებისა და პრობაციის რეფორმების ხელშეწყობა და მონიტორინგი სამოქალაქო საზოგადოების ჩართულობით“ ფარგლებში. დოკუმენტის შინაარსზე სრულად პასუხისმგებელია ავტორი და ტექსტში გადმოცემული მოსაზრებები არცერთ ვითარებაში არ შეიძლება ჩაითვალოს დონორის, „ციხის საერთაშორისო რეფორმის“ ან მისი პარტნიორი ორგანიზაციების პოზიციის გამომხატველად.

The publication has been produced by Rehabilitation Initiative of Vulnerable Groups (Author: Anton (Tato) Kelbakiani) within the framework of the EU funded project “Monitoring Government’s Commitments and Promoting Penal Reforms through the Engagement of CSOs” which is implemented by Penal Reform International South Caucasus Regional Office. The contents of this document is the sole responsibility of the Author and can in no circumstances be regarded as reflecting the position of either the donor or Penal Reform International, or its partner organisations.

2018 წელი

ს ა რ ჩ ე ვ ი

შესავალი	5
ძირითადი მიგნებები და რეკომენდაციები	5
საერთაშორისო სტანდარტები	8
ადგილობრივი კანონმდებლობა	10
კვლევების/ანგარიშების და სტატისტიკური და საჯარო ინფორმაციის ანალიზი	12
დანართი	27

შესავალი

კანონთან კონფლიქტში მყოფ პირთა რეაბილიტაცია და რესოციალიზაცია სასჯელის, მათ შორის თავისუფლების აღკვეთის უმთავრესი მიზანია. გაეროს და ევროსაბჭო განსაზღვრავს სხვადასხვა სახის სტანდარტებს, რომლებიც საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო-დასაქმების პროგრამების მნიშვნელობასა და მათი ეფექტიანი ორგანიზების საკითხებს შეეხება. საერთაშორისო სტანდარტების მსგავსად, გარკვეული სახის რეგულაციები გვხვდება ასევე ადგილობრივი კანონმდებლობის დონეზეც. ამ კუთხით დიდი მნიშვნელობა აქვს ადგილობრივი და საერთაშორისო სტანდარტების შედარებით ანალიზს და ზოგადად იმის განსაზღვრას, თუ რამდენად არის შესაბამისობაში ადგილობრივი კანონმდებლობა და საერთაშორისო სტანდარტები.

გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია გაანალიზდეს პენიტენციურ სისტემაში საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო-დასაქმების პროგრამების განხორციელებისა და დანერგვის პრაქტიკა 2014-2017 წლებში. ამ კუთხით ყველაზე მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს საქართველოს სახალხო დამცველის საპარლამენტო და სპეციალური ანგარიშები, ამ სფეროში მოღვაწე არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ განხორციელებული კვლევები და სტატისტიკური ინფორმაცია, რომელიც ასახულია როგორც ანგარიშებში/კვლევებში, სახელმწიფო უწყებების ოფიციალურ ვებ-გვერდებზე და გამოთხოვილი იქნა საჯარო ინფორმაციის სახით.

ძირითადი მიზნები და რეკომენდაციები

ძირითადი მიზნები

კანონმდებლობა

2014-2017 წლების განმავლობაში პენიტენციურ სისტემაში იკვეთებოდა სხვადასხვა სახის გამოწვევები, რეაბილიტაცია-რესოციალიზაციის პროცესის ორგანიზებასთან დაკავშირებით. უნდა ითქვას, რომ არსებული კანონმდებლობა ძირითადად შეესაბამება საერთაშორისო სტანდარტებს და პრაქტიკას, თუმცა არის საკითხები, სადაც იკვეთება ხარვეზები, რომლებიც საჭიროებს დახვეწას. კერძოდ, მსჯავრდებულთა შრომითი სტანდარტების შესაბამისობა სამოქალაქო სექტორში არსებულ სტანდარტებთან - სამეურნეო მომსახურებაში დასაქმებულ პატიმრებს აქვს არანორმირებული სამუშაო დრო და ფაქტობრივად დასვენების გარეშე უწევთ ხშირ შემთხვევაში მუშაობა. გარდა ამისა, როგორც წესი, სამეურნეო მომსახურებაში ჩართვისას, პატიმრებმა წინასწარ არ იციან, რა სახის სამუშაოს შესრულება მოუწევთ.

გარდა ამისა, ერთ-ერთ ხარვეზს წარმოადგენს უმაღლესი განათლების მიღების შეზღუდვა დისციპლინურ სახდელდადებულ პირთათვის. მსჯავრდებულთა რეაბილიტაცია და რესოციალიზაცია არის სასჯელის ერთ-ერთი მთავარი ამოცანა და განათლების მიღება წარმოადგენს ერთ-ერთ მიმართულებას ამ გზაზე. აქედან გამომდინარე, განათლების მიღება პრივილეგია არ უნდა იყოს და სადაც შესაძლებელია, ყველას მაქსიმალურად უნდა მიეცეს შესაძლებლობა ჩაერთონ ამ პროგრამებში. ასევე, ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ხარვეზს წარმოადგენს ის ფაქტორი, რომ განსაკუთრებული რისკის დანესებულებაში ყველაზე მეტად არის შეზღუდული სერვისების რაოდენობა. არსებობს ასეთი პრინციპი, რომ „რესურსები უნდა მიყვებოდეს რისკებს“, ანუ სხვადასხვა სახის პროგრამებში ჩართვის საჭიროება, ამ მსჯავრდებულთა რესოციალიზაციის და რეაბილიტაციის მიზნით აქვთ მაღალი რისკის პატიმრებს. შესაბამისად, მიუხედავად შედარებით მკაცრი რეჟიმისა, რა პირობებშიც უწევთ ამ პატიმრებს ყოფნა, მათ უნდა ჰქონდეთ შესაძლებლობა ჩაერთონ სხვადასხვა სახის პროგრამებში.

პროფესიული სწავლება

მოდულური სწავლება (პროფესიული განათლების კუთხით) ხორციელდება როგორც პენიტენციურ დანესებულებებში, ისე საზოგადოებრივ კოლეჯებში. პენიტენციურ სისტემაში პროფესიული სწავლება არ არის თანაბრად ხელმისაწვდომი ყველა დანესებულებაში. იქ, სადაც ხორციელდება ამ ტიპის სწავლება, ბენეფიციარს აქვს საშუალება მოკლე ვადაში (6 თვე) ერთ-ერთი მოდულის გავლით მოიპოვოს შესაბამისი კრედიტები. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ პენიტენციურ დანესებულებებში ხშირად განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ შემოთავაზებული კურსები მხოლოდ თეორიულ სწავლებას ეფუძნება და არ მოიცავს პრაქტიკულ ნაწილს. მაშინ, როდესაც ბენეფიციართა ნაწილისთვის მოდულურ სწავლებასთან შედარებით უპირატესია პრაქტიკაზე დაფუძნებული მოკლევადიანი (6 თვეზე ნაკლები) პროგრამებში ჩართვა. ამიტომ, მნიშვნელოვანია, რომ პროფესიული განათლების მიმწოდებელმა სწავლების პარალელურად მოახდინოს პრაქტიკული აღჭურვილობის ბაზის შექმნა და აღნიშნულის საშუალებით კურსის მინოდება.

სტატისტიკური ინფორმაციის წარმოება

ასევე, საკმაოდ პრობლემურია ამ კუთხით სტატისტიკური ინფორმაციის წარმოება პენიტენციურ სისტემაში. უწყების ოფიციალურ ვებ-გვერდზე განთავსებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით საკმაოდ რთულია რაიმე სახის ანალიზის გაკეთება. როგორც საგანმანათლებლო-სარეზილიტაციო პროგრამებში ჩართულობასთან დაკავშირებით, ასევე დასაქმების პროგრამაში ჩართულ პატიმრებთან მიმართებაში, სტატისტიკური ინფორმაცია არის წარმოდგენილი იმგვარად, რომ შეუძლებელია იმის განსაზღვრა, წლის განმავლობაში რამდენ პირს ჰქონდა შესაძლებლობა ესარგებლა ამ შესაძლებლობებით. ამ კუთხით მთავარ სახელო წყაროს წარმოდგენს სახალხო დამცველის ანგარიშებში მოცემული ინფორმაცია, თუმცა სრული ანალიზის გაკეთება ამ წყაროზე დაყრდნობით არის საკმაოდ რთული. გარდა ამისა, აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით, ერთ-ერთ წყაროს წარმოდგენს სხვა ორგანიზაციების მიერ განხორციელებული კვლევებიც.

ინდივიდუალური დაგეგმვის პროცესი

ინდივიდუალური დაგეგმვის პროცესი სარეზილიტაციო პროცესის მნიშვნელოვანი კომპონენტია. კანონმდებლობით გათვალისწინებული ვალდებულების ფარგლებში, ეს პროცესი ყველა პენიტენციურ დაწესებულებაში უნდა მიმდინარეობდეს. კვლევის შედეგად იკვეთება, რომ ეს პროცესი, მეტ-ნაკლებად სრულყოფილად ფუნქციონირებს მხოლოდ N11, N5 და N16 პენიტენციურ დაწესებულებებში.

ადამიანური რესურსები

სოციალური მუშაკები და ფსიქოლოგები წარმოდგენენ მთავარ რგოლს საგანმანათლებლო-სარეზილიტაციო პროცესის ორგანიზების პროცესში. მათი არასაკმარისი რაოდენობა ქმნის რისკს, რომ ინდივიდუალური დაგეგმვის და ზოგადად საგანმანათლებლო-სარეზილიტაციო პროცესის ორგანიზება ეფექტიანად ვერ განხორციელდება. კვლევის შედეგად გამოიკვეთა, რომ პენიტენციურ დაწესებულებებში არის ხარვეზები სოციალური მუშაკების რაოდენობასთან დაკავშირებით.

სერვისების დეფიციტი, მდგრადობა და ხარისხის კონტროლის სისტემა

სერვისების დეფიციტი არის ერთ-ერთი გამოწვევა პენიტენციურ დაწესებულებებში. კვლევამ გამოკვეთა, რომ სერვისები ძირითადად კოცენტრირებულია მხოლოდ სამ (N11, N5, N16) პენიტენციურ დაწესებულებაში, სადაც პატიმართა დაახლოებით 5% არის განთავსებული¹.

როგორც კვლევამ აჩვენა, არ არსებობს სხვადასხვა სახის სერვისების თაობაზე ისეთი ბაზები, რომელიც ხელმისაწვდომი იქნებოდა სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციისათვის. აღნიშნული ბაზები სასურველია შეიცავს უახლეს ინფორმაციას მიმდინარე და წარსულში არსებული პროგრამების შესახებ როგორც სახელმწიფო, ისე არასამთავრობო სექტორში. ამგვარი ბაზის არარსებობა, ბუნებრივია, ხელს უშლის როგორც პროგრამების ეფექტურ დაგეგმვას და გადაფარვის თავიდან აცილებას, ისე ორგანიზაციიდან ორგანიზაციაში ბენეფიციარების გადამისამართების შესაძლებლობას სასურველი სერვისის მისაღებად. არსებული პრაქტიკით იკვეთება, რომ მიმდინარე პროგრამებთან დაკავშირებით ინფორმაციის არარსებობის გამო, ორგანიზაციები ზოგჯერ ერთსა და იმავე სერვისს სთავაზობენ ბენეფიციარებს, სხვა საჭირო სერვისები კი საერთოდ არ არის მიწოდებული. გარდა ამისა, მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, უნდა იყოს იდენტიფიცირებული იმ სერვისების ჩამონათვალი, რომლის საჭიროებაც აქვს პენიტენციურ სისტემას.

კვლევის შედეგად გამოიკვეთა, რომ არ არის ჩამოყალიბებული მიწოდებული სერვისების ხარისხის უზრუნველყოფის სისტემა და შესაბამისად, ვერც გათავისუფლებისათვის მომზადების ერთიანი პროცესის ანალიზი ხორციელდება. პენიტენციურ სისტემაში არსებული ხარისხის კონტროლის მექანიზმები არაერთგვაროვანია და არ არის სისტემატიზირებული. აუცილებელია ჩამოყალიბდეს ხარისხის კონტროლის სისტემა, რომელმაც უნდა მოიცვას ყველა ელემენტი, რაც ზემოთ იქნა განხილული - სუპერვიზია/მონიტორინგი; უკუკავშირის და ანგარიშგების სისტემა; არსებული მონაცემების შევროვებისა და ანალიზის სისტემა. ბუნებრივია, ამ პროცესში შესაძლოა გათვალისწინებული იყოს განსახვავებული მიდგომები დაწესებულებების ტიპის და მსჯავრდებულთა კატეგორიის მიხედვით. უნდა ჩამოყალიბდეს ხარისხის კონტროლის სისტემის ერთიანი ციკლი, რომელიც უნდა იყოს რეგულირებული საკანონმდებლო დონეზე.

უსყავათაშორისი თანამშრომლობა

გამოვლინდა, რომ პენიტენციური სისტემიდან მსჯავრდებულთა გათავისუფლებისათვის მომზადების პროცესში პენიტენციურ დეპარტამენტსა და პრობაციის ეროვნულ სააგენტოს შორის თანამშრომლობა

1 <http://moc.gov.ge/images/temp/2019/01/08/221299ddfc3f2318ddc1a185011f8331.pdf>

ინცემა მსჯავრდებულის მხოლოდ შესაძლო ვადაზე ადრე გათავისუფლებამდე (ან სასჯელის მოუხდელი ნაწილის უფრო მსუბუქი სასჯელით შეცვლამდე) 3 თვით ადრე. ეს თანამშრომლობა ამ ეტაპზე მხოლოდ შემოიფარგლება ქალ და არასრულწლოვან მსჯავრდებულთა გათავისუფლებისათვის მომზადების პროცესში. ასევე, ეს პროცესი ამჟამად უკვე ეხება N16 დაბალი რისკის პენიტენციურ დაწესებულებაში განთავსებულ მსჯავრდებულებს. ხოლო, პენიტენციურ დეპარტამენტსა და დანაშაულის პრევენციის ცენტრს შორის დღეს არსებული თანამშრომლობა შემოიფარგლება მხოლოდ ბენეფიციართათვის ინფორმაციის მიწოდებით, თუ რა სახის სერვისებზე შეიძლება ჰქონდეთ წვდომა გათავისუფლების შემდეგ. მხოლოდ აღნიშნული აქტივობა არ წარმოადგენს გათავისუფლებისათვის მომზადების პროცესის ეფექტურ მექანიზმს. ამ კუთხით ამკარად გამოიკვეთა უწყებებს შორის თანამშრომლობის ხარვეზები, განსაკუთრებით ბენეფიციართათვის ზუსტი ინფორმაციის მიწოდების კუთხით, თუ რა როლი აქვს დანაშაულის პრევენციის ცენტრს და რას სთავაზობს მათ გათავისუფლების შემდეგ.

ინფრასტრუქტურა

ადეკვატური ინფრასტრუქტურის არსებობა წარმოადგენს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კომპონენტს შესაბამისი სერვისების ორგანიზების კუთხით პენიტენციურ დაწესებულებებში. კვლევებმა აჩვენა, რომ ამ ეტაპზე არ არის ჩამოყალიბებული ინფრასტრუქტურის განვითარების მოკლევადიანი და გრძელვადიანი გეგმა. ინფრასტრუქტურასთან დაკავშირებული პრობლემები აფერხებს ბენეფიციართა ეფექტიანი რეაბილიტაციის პროცესს (შესაბამისი სივრცეების არ არსებობა) და პატიმართა რისკების მიხედვით ეფექტიან კლასიფიცირებას, რაც ერთ-ერთ გამოწვევას წარმოადგენს კრიმინალური სუბკულტურის გავლენების შემცირების კუთხითაც, რაც ამავდროულად ხელს უშლის სარეაბილიტაციო პროცესის ეფექტურ ორგანიზებას.

ბენეფიციართა დაბალი მოტივაცია

როგორც კვლევებმა აჩვენა, პენიტენციურ სისტემაში, ბენეფიციარებს აქვთ დაბალი მოტივაცია ჩაერთონ პროგრამებში. ხშირ შემთხვევაში, მათ არ აქვთ სრულყოფილი ინფორმაცია იმ არსებული სერვისების შესახებ, რომელსაც ახორციელებენ შესაბამისი უწყებები. ამ ეტაპზე არ არის ჩამოყალიბებული ბენეფიციართა მოტივირების ეფექტიანი და მტკიცებულებებზე დაფუძნებული სისტემა, რაც არსებულ სერვისებს/პროგრამებს ბენეფიციართათვის მეტად მიმზიდველს გახდიდა.

კრიმინალური სუბკულტურა

როგორც კვლევებმა აჩვენა, ბენეფიციართათვის სერვისების მიწოდების პროცესში კრიმინალური სუბკულტურა არის ერთ-ერთი ხელის შემშლელი ფაქტორი. ერთ-ერთი მიზეზი, თუ რატომაც ვერ ხორციელდება სხვადასხვა სახის სერვისებში ბენეფიციართათა ჩართვა, არის კრიმინალური სუბკულტურა.² კვლევები აჩვენებს, რომ კრიმინალურ სუბკულტურაში არსებული წესების თანახმად, ბენეფიციართა ჩართვა საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო პროგრამებში ცუდ ტონად ითვლება პატიმართა გარკვეულ ჯგუფებს შორის, რის გამოც შესაძლოა აღნიშნული ფაქტორი შესაძლოა ახდენდეს გავლენას ბენეფიციართა მოტივაციაზე.

რეკომენდაციები

- განხორციელდეს ცვლილებები კანონმდებლობაში და უმაღლესი განათლების მიღების შესაძლებლობა მიეცეთ დისციპლინურ სახდელდადებულ პირებს;
- განხორციელდეს ცვლილებები კანონმდებლობაში, რის საფუძველზეც განისაზღვრება პატიმართა დასაქმების პროცესში ჩართვის პროცედურები, რომლებიც შესაბამისობაში იქნება საერთაშორისო სტანდარტებთან და სამოქალაქო სექტორში არსებულ სტანდარტებთან;
- გაიზარდოს ბენეფიციართათვის სხვადასხვა სახის სერვისებზე ხელმისაწვდომობა, როგორც საბიუჯეტო დაფინანსების გაზრდის კუთხით, ასევე, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მჭიდრო თანამშრომლობის გზით;
- ინდივიდუალური დაგეგმვის პროცესი დაინერგოს ყველა პენიტენციურ დაწესებულებაში, სადაც ყველა ბენეფიციარს ექნება თანაბარი შესაძლებლობა ჩაერთოს ამ პროცესში;
- საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო პროცესის გაუმჯობესების მიზნით, გაუმჯობესდეს სტატისტიკური ინფორმაციის წარმოების წესი და პრაქტიკა;
- შემუშავდეს მტკიცებულებებზე (საჭიროებებზე) დაფუძნებული სერვისები ბენეფიციართათვის. საქართველოს იუსტიციის სამინისტრომ სახელმწიფო უწყებებთან და არასამთავრობო

2 იქვე, გვ. 64.

სექტორთან თანამშრომლობის გზით აწარმოოს შესაბამისი ანალიზი პროგრამების მიზნობრიობის განსასაზღვრად და უზრუნველყოს ბენეფიციარებისთვის მტკიცებულებებზე დაფუძნებული სხვადასხვა სახის სერვისების უწყვეტად მიწოდება;

- სხვადასხვა სახის სერვისებში ბენეფიციართა ჩართულობის გაზრდის მიზნით, ჩამოაყალიბდეს მტკიცებულებებზე დაფუძნებული მოტივირების სისტემა, რომელიც შესაძლოა მოიცავდეს სხვადასხვა სახის კომპონენტებს;
- წინასწარ განისაზღვროს იმ სერვისების ჩამონათვალი, რისი ხელმისაწვდომობაც ექნებათ ბენეფიციარებს;
- ეტაპობრივად გაიზარდოს სოციალური მუშაკებისა და ფსიქოლოგების რაოდენობა პენიტენციურ დაწესებულებებში;
- ყველა კომპეტენტური პარტნიორის შიდა და გარე რესურსების და ბენეფიციარების საჭიროებების გათვალისწინებით უზრუნველყოფილ იქნას პენიტენციურ დაწესებულებებში როგორც მოდულური, ისე შედარებით მოკლევადიან პრაქტიკაზე დაფუძნებული პროფესიული სწავლების დანერგვა ყველა პენიტენციურ დაწესებულებაში, რაც ბენეფიციარს მისცემს შესაძლებლობას გააკეთოს არჩევანი შეთავაზებულ პროგრამებს შორის. პროფესიული განათლების მიმწოდებელმა მოახდინოს სწავლების ფარგლებში პრაქტიკული აღჭურვილობის ბაზის შექმნა და ამის საფუძველზე ბენეფიციართათვის პრაქტიკული უნარების განვითარება;
- შემუშავდეს ბენეფიციართა სერვისებში ჩართვის შესახებ ერთიანი მონაცემთა ბაზა, რომელიც ხელმისაწვდომი იქნება შესაბამისი სამთავრობო უწყებებისა და სერვისის მიმწოდებელი არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის, რაც უზრუნველყოფს ადამიანური და მატერიალური რესურსების დაზოგვასა და რეაბილიტაციის პროცესის უწყვეტობას;
- გათავისუფლებისათვის მომზადების სისტემის სრულყოფილად ჩამოყალიბებამდე, იმ დაწესებულებებში, სადაც პენიტენციურ დეპარტამენტსა და პრობაციის ეროვნულ სააგენტოს/დანაშაულის პრევენციის ცენტრს შორის თანამშრომლობის პროცესი არ არის რეგულირებული, ჩამოყალიბდეს უწყებებს შორის ინფორმაციის გაცვლის სისტემა;
- გათავისუფლებისთვის მომზადების პროგრამის ფარგლებში დაინერგოს უწყებების საქმიანობის შესახებ მსჯავრდებულთათვის ინფორმაციის მიწოდების ეფექტური მექანიზმები;
- ჩამოყალიბდეს გათავისუფლებისათვის მომზადების პროგრამის დანერგვის მკაფიოდ ჩამოყალიბებული ხედვა სხვადასხვა პენიტენციური დაწესებულებების მიხედვით და გაიწეროს გათავისუფლებისათვის მომზადების პროგრამაში მსჯავრდებულთა ჩართვის მკაფიო კრიტერიუმები;
- ჩამოყალიბდეს მტკიცებულებებზე დაფუძნებული პენიტენციურ დაწესებულებებში არსებული კრიმინალური სუბკულტურის გავლენის შემცირების მოკლევადიანი და გრძელვადიანი გეგმა.
- ჩამოყალიბდეს ინფრასტრუქტურის განვითარების მტკიცებულებებზე დაფუძნებული, მოკლევადიანი და გრძელვადიანი გეგმა.

საერთაშორისო სტანდარტები

საერთაშორისო სტანდარტებში ხაზგასმულია, რომ ნებისმიერი ფორმით თავისუფლება აღკვეთილ ადამიანს უნდა მოეპყრან მისი უფლებების სრული პატივისცემით, აკრძალული უნდა იყოს ყოველგვარი დისკრიმინაციული მიდგომა. პენიტენციურ სისტემაში პირობები არ უნდა იყოს ღირსების შემლახავი და ციხეში ცხოვრება შეძლებისდაგვარად უნდა უახლოვდებოდეს საზოგადოებაში ცხოვრების პოზიტიურ ასპექტებს.

საერთაშორისო სტანდარტები განსაზღვრავს იმ მიზანს, თუ რას უნდა ემსახურებოდეს სასჯელი - „სასჯელის სახით თავისუფლების აღკვეთის, ან ნებისმიერი მსგავსი ღონისძიების დანიშვნის მიზანი, საბოლოო ჯამში, არის საზოგადოების დაცვა დანაშაულისაგან და რეციდივის შემცირება.“³ ხოლო ამ მიზნის მიღწევა შესაძლებელია მხოლოდ მაშინ, თუკი „ციხეში გატარებული პერიოდი შეძლებისდაგვარად უზრუნველყოფს გათავისუფლების შემდეგ ამ პირთა საზოგადოებაში რეინტეგრაციას.“⁴

ამ მიზნის მისაღწევად შესაბამისმა პენიტენციურმა დაწესებულებებმა უნდა უზრუნველყონ პატიმრების საჭიროებებზე მორგებული „განათლება, პროფესიული სწავლება და მუშაობა, სხვა ხელმისაწვდომი სათანადო სახის აღმზრდელითი, მორალური, სულიერი, სოციალური და ჯანდაცვასთან

3 გაეროს მინიმალური სტანდარტული წესები პატიმრებთან მოპყრობის შესახებ (ნელსონ მანდელას წესები), წესი 4 (1).

4 იქვე, წესი 4 (1).

დაკავშირებული და სპორტული ხასიათის დახმარების სახეები.⁵ საერთაშორისო სტანდარტები ასევე განმარტავს, რომ სარეაბილიტაციო პროცესის ორგანიზება უნდა იყოს აგებული სასტელოს მოხდის ინდივიდუალური გეგმის შემუშავებაზე და ასეთი სახის გეგმები უნდა მოიცავდეს მსჯავრდებულთა დასაქმებას, განათლებას და გათავისუფლებისათვის მომზადების პროცესს.⁶ საერთაშორისო სტანდარტებში ასევე აღნიშნულია, რომ პატიმრებთან ურთიერთობა მიზნად უნდა ისახავდეს მათი საზოგადოებასთან ინტეგრირების მცდელობას სოციალური რეაბილიტაციის გზით.⁷ ამ პრინციპების ცხოვრებაში გატარება მოითხოვს პატიმრებისადმი ინდივიდუალურ მიდგომას და კლასიფიცირების მოქნილი სისტემის არსებობას.⁸ პატიმრებს, მათი ინდივიდუალური საჭიროებებიდან გამომდინარე, ხელი უნდა მიუწვდებოდეთ სხვადასხვა სახის საგანმანათლებლო და დასაქმების პროგრამებზე.⁹

საერთაშორისო სტანდარტები ცალკე ხაზს უსვამს არასრულწლოვანი და ქალი პატიმრების მიმართ განსაკუთრებული საჭიროებების მნიშვნელობას რეაბილიტაციის კუთხით.

არასრულწლოვანი პატიმრებისთვის სასკოლო განათლების მიღება უნდა იყოს სავალდებულო. პატიმართა განათლების სისტემა უნდა იყოს ინტეგრირებული ქვეყნის საგანმანათლებლო სისტემასთან.¹⁰ ყველა დაწესებულებას უნდა გააჩნდეს ბიბლიოთეკა, რომელიც აღჭურვილი იქნება სხვადასხვა სახის, მათ შორის სამართლებრივი და რელიგიური ლიტერატურით.¹¹ არასრულწლოვანი პატიმრებს ასევე უნდა ჰქონდეთ შესაძლებლობა პერიოდულად ჩაერთონ სხვადასხვა სახის რეკრეაციულ და კულტურულ ღონისძიებებში, მიიღონ პროფესიული განათლება და ჰქონდეთ ანაზღაურებადი დასაქმების შესაძლებლობა.¹²

ქალ პატიმრებთან მიმართებაში საერთაშორისო სტანდარტები აღნიშნავს, რომ „უზრუნველყოფილ უნდა იქნას, რომ მსჯავრდებული ქალის სასტელოს გეგმა შეიცავდეს სარეაბილიტაციო პროგრამებს და მის გენდერულად სპეციფიურ საჭიროებებთან შესაბამის სერვისებს“.¹³ ამავე სტანდარტში აღნიშნულია, რომ „ქალ პატიმრებს უნდა მიუწვდებოდეთ ხელი დაბალანსებულ და მრავალსიმომცველ აქტივობების პროგრამაზე, რომელიც ითვალისწინებს გენდერისთვის შესაფერის საჭიროებებს“.¹⁴ გარდა ამისა, საერთაშორისო სტანდარტებში ასევე აღნიშნულია ის სპეციალური საჭიროებები, რაც ქალი პატიმრების რეაბილიტაციის პროცესში არის მნიშვნელოვანი: „ინდივიდუალიზებული, გენდერულად მგრძობიარე, კონკრეტული ტრავმის გათვალისწინებით, სრული ფსიქიკური ჯანმრთელობის სამზრუნველო და სარეაბილიტაციო პროგრამები უნდა იქნას უზრუნველყოფილი ციხესა და არასაპატიმრო გარემოში მყოფი ფსიქიკური ჯანმრთელობის დაცვის საჭიროებების მქონე ქალი პატიმრებისთვის.“¹⁵

საერთაშორისო სტანდარტებში ცალკე არის აღნიშნული საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო პროგრამების როლი პატიმრების გათავისუფლებისათვის მომზადების პროცესში: „პატიმრობის დასაწყისიდანვე საჭიროა იმ მომავალზე ფიქრი, რომელიც ელის პატიმარს ციხიდან გამოსვლის შემდეგ. ამიტომ მას უნდა გაეწიოს დახმარება იმ პირებთან და უწყებებთან ურთიერთობების შენარჩუნებასა და გამყარებაში, რომლებიც ციხის გარეთ არიან და რომლებსაც შეუძლიათ დაიცვან მისი ოჯახის ინტერესები და ხელი შეუწყონ მის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ჩართვას გათავისუფლების შემდეგ.“¹⁶ იქვე განმარტებულია, რომ „საზოგადოების მოვალეობა არ სრულდება პატიმრის ციხიდან გათავისუფლების შემდეგ“,¹⁷ არანაკლებ მნიშვნელოვანი პროცესი იწყება სწორედ გათავისუფლების შემდეგ. ზუსტად ამ მიზნით, მნიშვნელოვანია მსჯავრდებულების გათავისუფლებისათვის მომზადება. მსჯავრდებულებს უნდა მიეცეთ შესაძლებლობა მონაწილეობა მიიღონ სხვადასხვა სახის პროგრამებში, რომლებიც დაეხმარება მათ საზოგადოებაში ინტეგრაციის პროცესი გაიარონ უმტკივნეულოდ.¹⁸

5 იქვე, წესი 4 (2).

6 მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია REC(2006)2 წევრი სახელმწიფოებისადმი ევროპულ ციხის წესებთან დაკავშირებით (ციხის ევროპული წესები), წესი 103.4.

7 გაეროს მინიმალური სტანდარტული წესები პატიმრებთან მოპყრობის შესახებ (ნელსონ მანდელას წესები), წ.88 (1).

8 იქვე, წ. 89 (1).

9 ევროსაბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია (2006)2 ციხის ევროპული წესების შესახებ, მ.28.1-28.7 / 106.1 -106.7.

10 გაეროს წესები თავისუფლებააღკვეთილ არასრულწლოვანთა დასაცავად (ჰავანას წესები), მ.38.

11 იქვე, მ.41.

12 იქვე, მ. 45, 46.

13 გაეროს წესები ქალ პატიმართა მოპყრობისა და მსჯავრდებულ ქალთა არასაპატიმრო ღონისძიებების შესახებ (ბანგკოკის წესები), წ. 41 (გ).

14 იქვე, წ. 42.

15 იქვე, წ.12.

16 მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია REC(2006)2 წევრი სახელმწიფოებისადმი ევროპულ ციხის წესებთან დაკავშირებით (ციხის ევროპული წესები), წესი 107.

17 გაეროს მინიმალური სტანდარტული წესები პატიმრებთან მოპყრობის შესახებ (ნელსონ მანდელას წესები), წესი 90.

18 მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია REC(2006)2 წევრი სახელმწიფოებისადმი ევროპულ ციხის წესებთან დაკავშირებით (ციხის ევროპული წესები), წესი 107.1.

ამ მიზნით უნდა იქნეს გამოყენებული ყველა შესაძლებლობა, როგორცაა „რელიგია, განათლება, ტრეინინგი, სოციალური დაცვა, დასაქმება, ფიზიკური განვითარება, მორალური დამოკიდებულების განვითარება. ყოველივე ზემოაღნიშნული უნდა შეესაბამებოდეს პატიმრის პიროვნულ ხასიათს. ამასთანავე, გათვალისწინებული უნდა იყოს შემდეგი: პატიმრის კრიმინალური წარსული, სასჯელის ზომა და წინასწარ განსაზღვრული პერსპექტივები მისი გათავისუფლების შემდეგ.“¹⁹

ადგილობრივი კანონმდებლობა

ადგილობრივი კანონმდებლობა განსაზღვრავს იმ მიზანს, რასაც უნდა ემსახურებოდეს სასჯელი. ეს არის სამართლიანობის აღდგენა, ახალი დანაშაულის თავიდან აცილება და დამნაშავის რესოციალიზაცია.²⁰ არასრულწლოვნებთან მიმართებაში კანონმდებლობა განსხვავებულია და აღნიშნულია, რომ „არასრულწლოვნისთვის დანიშნული სასჯელის მიზანია არასრულწლოვნის რესოციალიზაცია-რეაბილიტაცია და ახალი დანაშაულის თავიდან აცილება“. აღნიშნული საკანონმდებლო ჩანაწერი ხაზს უსვამს, რომ არასრულწლოვანი მსჯავრდებულების მიმართ პრიორიტეტს წარმოადგენს არა მართლმსაჯულების ინტერესი (სამართლიანობის აღდგენა), არამედ ბავშვის საუკეთესო ინტერესები. არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის უმთავრეს პრინციპს არასრულწლოვნის საუკეთესო ინტერესის პრიორიტეტულობა წარმოადგენს.²¹

პატიმრობის კოდექსის თანახმად, „მსჯავრდებულის რესოციალიზაცია არის მსჯავრდებულში საზოგადოების, სხვა ადამიანების, ზნეობის ნორმებისა და ადამიანთა თანაცხოვრების დამკვიდრებული წესებისადმი პატივისცემისა და პასუხისმგებლობის გრძნობის ჩამოყალიბება“. იქვე აღნიშნულია, რომ რესოციალიზაციის საშუალებებია: სასჯელის მოხდა დადგენილი წესის შესაბამისად; სარეაბილიტაციო პროგრამების განხორციელება; აღმზრდელობითი მუშაობა არასრულწლოვანთა მიმართ; მსჯავრდებულთა დასაქმება; ზოგადი და პროფესიული განათლების მიღება; საზოგადოებასთან ურთიერთობა.²²

კანონმდებლობით დადგენილია, რომ პენიტენციურ დაწესებულებებში მსჯავრდებულთათვის ტარდება სარეაბილიტაციო პროგრამები, რომელთა მიზანია „მსჯავრდებულში კანონის, სხვა ადამიანების, შრომის, ადამიანთა თანაცხოვრების დამკვიდრებული წესებისა და ნორმებისადმი პატივისცემის გრძნობის ჩამოყალიბება; თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში მსჯავრდებულთა შორის ნორმალური ფსიქოლოგიური ატმოსფეროს შექმნა; მსჯავრდებულთა განათლებისა და პროფესიული დონის ამაღლება; მსჯავრდებულთა მომზადება გათავისუფლებისათვის; სხვადასხვა დამოკიდებულების მქონე პირთა რეაბილიტაცია“.²³ კანონმდებლობით დადგენილია, რომ მსჯავრდებულთა რეაბილიტაციის მიზნით, სასჯელსრულებისა და პრობაციის სამინისტრო უნდა თანამშრომლობდეს სახელმწიფო უწყებებთან და სხვა ორგანიზაციებთან.²⁴ გარდა ამისა, აღნიშნულია, რომ პენიტენციური დაწესებულების დღის განრიგი უნდა ითვალისწინებდეს სარეაბილიტაციო პროგრამებში მსჯავრდებულთა მონაწილეობის დროს.²⁵

გარდა ამისა, კანონმდებლობაში ხაზგასმულია, რომ პენიტენციური სისტემა ვალდებულია შექმნას შესაძლებლობა, რათა ბრალდებულმა/მსჯავრდებულმა მიიღოს ზოგადი და პროფესიული განათლება.²⁶ იქვე აღნიშნულია, რომ პროფესიული განათლების დროს უპირატესობა უნდა მიენიჭოს იმ პროფესიებს, რომლის განხორციელების შესაძლებლობაც არის პენიტენციური დაწესებულებების პირობებში.²⁷ გარდა ამისა, ადგილობრივი კანონმდებლობა ხაზს უსვავს, რომ „გათავისუფლებისთვის მომზადების თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში მოთავსებულ მსჯავრდებულს, დაბალი რისკის მსჯავრდებულს, რომელიც სასჯელს იხდის დაბალი რისკის თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში, არასრულწლოვანთა სარეაბილიტაციო დაწესებულებაში მოთავსებულ მსჯავრდებულს უფლება აქვს ისარგებლოს აკადემიური უმაღლესი განათლების პირველ საფეხურზე (ბაკალავრიატი) განათლების მიღების უფლებით.“²⁸

პატიმრების შრომის შესაძლებლობასთან დაკავშირებით კანონმდებლობაში ვკითხულობთ, რომ „ბრალდებულ/მსჯავრდებულ მუშაობს პენიტენციური დაწესებულების ტერიტორიაზე ან/და მის

19 გაეროს მინიმალური სტანდარტული წესები პატიმრებთან მოპყრობის შესახებ (ნელსონ მანდელას წესები), წესი 92 (1).

20 სისხლის სამართლის კოდექსი, მ.39 (1).

21 არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსი, მ.4

22 საქართველოს პატიმრობის კოდექსი, მ.116.

23 საქართველოს პატიმრობის კოდექსი, მ.117.

24 იქვე, მ.118 (1).

25 იქვე, მ.118 (3).

26 იქვე, მ.113.

27 იქვე, მ.115.

28 იქვე, მ.115¹.

გარეთ, თუ პენიტენციურ დაწესებულებას აქვს მისი დასაქმების შესაძლებლობა.²⁹ კანონმდებლობა ასევე იძლევა შესაძლებლობას ამ მიზნით იფუნქციონიროს სპეციალურმა სანარმოებმა პენიტენციური დაწესებულებების ტერიტორიაზე.³⁰ ადგილობრივი კანონმდებლობა ხაზს უსვამს, რომ ბრალდებულთა/ მსჯავრდებულთა შრომითი საქმიანობა, სამუშაო პირობები რეგულირდება ამ სფეროში (სამოქალაქო სექტორში) არსებული ზოგადი სტანდარტების შესაბამისად.³¹ იქვე აღნიშნულია, რომ პენიტენციურ დაწესებულებაში სამეურნეო სამუშაოების შესრულებასთან დაკავშირებით, მსჯავრდებულებს უნდა მიეცეთ შესაბამისი ანაზღაურება.³²

პენიტენციურ სისტემაში საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო-დასაქმების პროგრამების ორგანიზებასთან დაკავშირებით, არასრულწლოვან პატიმრებთან მიმართებაში, ადგილობრივ ადგილობრივ კანონმდებლობაში აღნიშნულია, რომ „არასრულწლოვანი ბრალდებულისათვის/ მსჯავრდებულისათვის დაწყებითი განათლებისა და საბაზო განათლების მიცემა სავალდებულოა.“³³ გარდა ამისა, კანონმდებლობაში აღნიშნულია, რომ არასრულწლოვნებს უნდა მიეცეთ შესაძლებლობა მიიღონ პროფესიული განათლება,³⁴ ჩაერთონ სარეაბილიტაციო,³⁵ სპორტულ და რეკრეაციულ ღონისძიებებში,³⁶ ასევე მიიღონ უმაღლესი განათლება აკადემიური უმაღლესი განათლების პირველ საფეხურზე (ბაკალავრიატი). გარდა ამისა, კანონმდებლობა შესაძლებლობას აძლევს არასრულწლოვან მსჯავრდებულებს შეასრულონ ანაზღაურებადი სამუშაო პენიტენციური დაწესებულების პირობებში, თუმცა იქვე აღნიშნულია, რომ დაუშვებელია არასრულწლოვანი მსჯავრდებულის სამეურნეო მომსახურებაში დასაქმება.³⁷

პენიტენციურ დაწესებულებებში საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო პროგრამების ორგანიზებაზე პასუხისმგებელი არიან სოციალური განყოფილებები, რომელთა ფუნქციასაც წარმოადგენს:

- მსჯავრდებულის ბიო-ფსიქოსოციალური შეფასება, ინდივიდუალური გეგმის შესრულების კოორდინაცია და მონიტორინგი;
- ფსიქო-სოციალური სარეაბილიტაციო პროგრამების შემუშავება და განხორციელება;
- მსჯავრდებულთა რეაბილიტაციის მიზნით, ინდივიდუალური და ჯგუფური კონსულტაცია და კონსულტირება;
- მსჯავრდებულთა რესოციალიზაციის მიზნით, საზოგადოებასთან ურთიერთობის ხელშეწყობი პროგრამების დანერგვა/განხორციელება;
- გათავისუფლებისთვის მზადების ხელშეწყობი პროგრამების დანერგვა და განხორციელება;
- მსჯავრდებულთა სპორტული, რელიგიური, კულტურული და სხვა სარეაბილიტაციო ღონისძიებების ორგანიზება;
- მსჯავრდებულის სარეაბილიტაციო პროცესის ხელშეწყობის მიზნით, სოციალური მომსახურების სააგენტოსთან, დანაშაულის პრევენციის ცენტრთან და სხვა შესაბამის სამსახურებთან ინფორმაციის გაცვლა და კოორდინაცია;
- მსჯავრდებულთა საგანმანათლებლო პროცესის უზრუნველსაყოფად მსჯავრდებულთა საგანმანათლებლო საჭიროებების შეფასება და შესაბამისი ღონისძიებების დაგეგმვა/ განხორციელება, სხვადასხვა სახის საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან ურთიერთობა და მათთან თანამშრომლობის მიზნით წინადადებების მომზადება;
- მსჯავრდებულთა პროფესიული განათლების ორგანიზება;
- მსჯავრდებულთათვის საბიბლიოთეკო მომსახურების განწევა;
- მსჯავრდებულის დასაქმების ხელშეწყობა;
- საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა ფუნქციების განხორციელება.³⁸

სასჯელის ინდივიდუალური დაგეგმვა, როგორც წესი, საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო პროცესის ორგანიზების ყველაზე ეფექტიანი გზაა. ადგილობრივ კანონმდებლობაში აღნიშნულია, რომ „საქართველოში პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის აღსრულება ხორციელდება კანონიერების,

29 იქვე, მ.110 (2)

30 იქვე, მ.111.

31 იქვე,მ.112.

32 იქვე, მ.112¹.

33 იქვე, მ.84 (2).

34 იქვე, მ.84 (3).

35 იქვე, მ.84 .

36 იქვე, მ.86.

37 იქვე, მ.85.

38 საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრის ბრძანება №118 საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს №11 პენიტენციური დაწესებულების დებულების დამტკიცების შესახებ, მ.10.

კუმანიზმის, დემოკრატიულობის, კანონის წინაშე თანასწორობისა და სასჯელის ინდივიდუალიზაციის პრინციპებზე დაყრდნობით.³⁹ სასჯელალსრულებისა და პრობაციის მინისტრის N33 ბრძანების საფუძველზე,⁴⁰ დამტკიცებულია სასჯელის მოხდის ინდივიდუალური დაგეგმვის ინსტრუქცია.

ამავე ბრძანებაში აღნიშნულია, რომ ინდივიდუალური დაგეგმვის პროცესი ეტაპობრივად უნდა განხორციელდეს ყველა დაწესებულებაში 2017 წლის 31 დეკემბრამდე. შესაბამისად 2018 წლის დასაწყისიდან ყველა დაწესებულებაში უნდა იყოს დანერგილი ინდივიდუალური დაგეგმვის პროცესი და ეს დაწესებულებები უნდა ხელმძღვანელობდნენ ზემოთ აღნიშნული ინსტრუქციით, გარდა N11 არასრულწლოვანთა სარეაბილიტაციო დაწესებულებისა.⁴¹ არასრულწლოვან მსჯავრდებულებთან მიმართებაში, ინდივიდუალური დაგეგმვის პროცესს არეგულირებს საქართველოს იუსტიციის მინისტრის, საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრისა და საქართველოს სასჯელალსრულებისა და პრობაციის მინისტრის ერთობლივი ბრძანება №132/№95/№23 - ინდივიდუალური შეფასების ანგარიშის მომზადების მეთოდოლოგიის, წესისა და სტანდარტის განსაზღვრის შესახებ.

კვლევების/ანგარიშების და სტატისტიკური და საჯარო ინფორმაციის ანალიზი

სხვადასხვა სახის კვლევების და ანგარიშების ანალიზისას, პირველ ეტაპზე, შეფასდა საქართველოს სახალხო დამცველის 2014-2017 წლების საპარლამენტო ანგარიშები ადამიანის უფლებებთან და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ. ამ ანგარიშების ანალიზის შედეგად შეგვიძლია შევადგასოთ პენიტენციურ სისტემაში საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო-დასაქმების პროგრამების განხორციელების დინამიკა წლების მიხედვით. ასევე გაანალიზდა ოფიციალურ ვებ-გვერდებზე განთავსებული და საჯარო ინფორმაციის სახით გამოთხოვილი ინფორმაცია. გარდა ამისა, სასჯელის მოხდის ინდივიდუალური დაგეგმვის პროცესში ჩართულ მსჯავრდებულთა რაოდენობა.

საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში, 2014 წელს საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ

2014 წლის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ საანგარიშო პერიოდში სხვადასხვა სახის პროგრამები ხორციელდებოდა N2, N5, N8, N11, N12, N14, N15, N17 პენიტენციურ დაწესებულებებში. აღნიშნული პროგრამები მოიცავდა კულტურულ ღონისძიებებს, ზოგად/პროფესიულ განათლებას და სხვადასხვა სახის სახელობო კურსებს. თუმცა ამ კუთხით ყველაზე გამორჩეული იყო N11 (არასრულწლოვნების) და N5 (ქალთა) დაწესებულებები.

გარდა ამისა, სარეაბილიტაციო პროგრამები განხორციელდებოდა სასჯელალსრულების დეპარტამენტის⁴² N2, N5, N8, N11, N12, N14, N15, N17 დაწესებულებებში, პატიმრებს საშუალება ჰქონდათ მონაწილეობა მიეღოთ კულტურულ ღონისძიებებში, დაუფლებოდნენ ზოგად/პროფესიულ განათლებას და შეესწავლათ სხვადასხვა ხელოვნობები. ამ კუთხით ყველაზე კარგი მაგალითია N5 და N11 დაწესებულება. აღნიშნულ დაწესებულებებში 2014 წლის განმავლობაში ფუნქციონირებდა 21-მდე სხვადასხვა სახის პროგრამა, სადაც აღნიშნულ სერვისებში N11 დაწესებულებაში ჩართული იყო 366 მსჯავრდებული, ხოლო N5 დაწესებულებაში 482 მსჯავრდებული.⁴³

ანგარიშში აღნიშნულია, რომ N3, N7, N9, N18 დაწესებულებებში 2014 წლის განმავლობაში სარეაბილიტაციო პროგრამები საერთოდ არ განხორციელდებულა. ანგარიშში ასევე ვკითხულობთ, რომ მიუხედავად იმისა, რომ 2013 წლის ანგარიშში ამის თობაზე სახალხო დამცველმა მისცა რეკომენდაცია სასჯელალსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს, N7 და N6 დაწესებულებაში რესოციალიზაციის პროგრამების დანერგვა არ მომხდარა. ანგარიშში ასევე ხაზგასმულია, რომ საანგარიშო პერიოდში N5, N8, N11, N12, N14, N15, N17 დაწესებულებებში ჩატარდა სხვადასხვა სახის კულტურული/სპორტული ღონისძიებები, თუმცა აღნიშნული სერვისები უმეტეს შემთხვევაში იყო ერთჯერადი.⁴⁴

39 საქართველოს პატიმრობის კოდექსი, მ. 1 (2).

40 სასჯელალსრულებისა და პრობაციის მინისტრის ბრძანება N33, სასჯელის მოხდის ინდივიდუალური დაგეგმვის ინსტრუქციის დამტკიცების შესახებ, მ.3.

41 იქვე, მ.3 (2).

42 ამჟამად (2018 წლის სექტემბრიდან) სპეციალური პენიტენციური სამსახური.

43 საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში, 2014 წელს საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ, გვ. 72-73. აღნიშნულ მონაცემში არის სხვადასხვა პროგრამებში ჩართული პირების ჯამური რაოდენობა. თუმცა, ხშირ შემთხვევაში, ერთიდაიგივე პირები იყვნენ ჩართულნი სხვადასხვა სახის პროგრამაში. აქედან გამომდინარე, მითითებული რაოდენობა არ ნიშნავს მსჯავრდებულთა რაოდენობას ჯამში, არამედ სხვადასხვა პროგრამებში ჩართულ პირთა რაოდენობას.

44 საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში, 2014 წელს საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ, გვ. 74-75.

საერთო ჯამში, ანგარიშში შეჯამების სახით აღნიშნულია, რომ სხვადასხვა აქტივობებში მსჯავრდებულთა ჩართულობის მაჩვენებელი არაადამაკმაყოფილებელია. ამ კუთხით სახალხო დამცველი აძლევს რეკომენდაციას სახელმწიფო უწყებებს მიიღონ ყველა საჭირო ზომა მრავალფეროვანი სარეაბილიტაციო პროგრამების განსახორციელებლად, სადაც უნდა მოხდეს პატიმართა ინტერესების გათვალისწინებაც. ასევე გადაიდგას ნაბიჯები პატიმართა დასაქმების შესაძლებლობების გაზრდასთან დაკავშირებით.⁴⁵

წამების წინააღმდეგ ბრძოლის ევროპული კომიტეტის ანგარიში 2014 წელს საქართველოში განხორციელებული ვიზიტის შესახებ

2014 წლის 1-11 დეკემბერს განხორციელდა წამების წინააღმდეგ ბრძოლის ევროპული კომიტეტის ვიზიტი საქართველოში. ანგარიშში ასახულია, რომ პრობლემას წარმოადგენს პროგრამების სიმცირე პენიტენციურ დაწესებულებებში და პატიმრებს უმეტესი დროის გატარება უწევთ საკნებში. კომიტეტი რეკომენდაციას აძლევდა სახელმწიფო უწყებებს, რომ შექმნან შესაძლებლობები, როგორც ბრალდებული, ასევე მსჯავრდებული პატიმრებისთვის, რომ შეძლონ სხვადასხვა სახის პროგრამებში მონაწილეობა.⁴⁶

ანგარიშში ასევე აღნიშნულია, რომ სარეკრეაციო აქტივობები დაწესებულებებში იყო საკმაოდ შეზღუდული. ყველა პატიმარს არ ჰქონდა შესაძლებლობა ესარგებლა ბიბლიოთეკით და სამაგიდო თამაშებით. ასევე არ ჰქონდა ყველა პატიმარს შესაძლებლობა, ესარგებლა ტელევიზორით და რადიომიმღებით, ან შეეძინა აღნიშნული ნივთები.⁴⁷

სასჯელადსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს 2014 წლის ანგარიში და ოფიციალური საჯარო ინფორმაცია

სასჯელადსრულებისა და პრობაციის ოფიციალური სტატისტიკური ინფორმაციის თანახმად, რომელიც ყოველწლიური ანგარიშების სახით არის წარმოდგენილი, 2014 წლის განმავლობაში დაფიქსირდა 5275 რესოციალიზაციის დასრულებული ღონისძიება⁴⁸ (იხ. დანართი N1). რესოციალიზაციის მიმდინარე ღონისძიებები აღირცხულია თვეების მიხედვით. აქვე აღნიშნულია, რომ 2014 წლის დეკემბერის თვეში, პენიტენციურ სისტემაში, სამეურნეო მომსახურებაში დასაქმებული იყო 501 მსჯავრდებული.⁴⁹ სამინისტროს მიერ მოწოდებულ საჯარო ინფორმაციაში აღნიშნულია, რომ 2014 წლის განმავლობაში სამეურნეო სამსახურში დასაქმებული იყო 865 მსჯავრდებული. სამინისტროს ანგარიშში წარმოდგენილი არის ინფორმაცია თვეების მიხედვით დასაქმების პროგრამაში ჩართული მსჯავრდებულების შესახებ. შესაბამისად, მაღალი ალბათობით ინფორმაცია მოცემულია ერთდაიგივე პირების შესახებ თვეების მიხედვით და ამ ინფორმაციაზე დაყრდნობით შეუძლებელია ამ ორი ინფორმაციის წყაროს შედარება.

სასჯელადსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს მიერ მოწოდებული ინფორმაციის საფუძველზე,⁵⁰ 2014 წლის განმავლობაში პენიტენციურ სისტემაში ხორციელდებოდა სახელობო-პროფესიული კურსები; სატრენინგო/საგანმანათლებლო პროგრამები; ფსიქო-სოციალური პროგრამები და თერაპიები; კულტურული, ინტელექტუალურ-შემეცნებითი და სპორტული ღონისძიებები. თუმცა სამინისტროს მიერ არ მოხდა აღნიშნული ინფორმაციის დაწესებულებების მიხედვით წარმოდგენა, რის გამოც რთულია იმის შეფასება, ამ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, რომელ დაწესებულებაში რა სახის პროგრამა ხორციელდებოდა და რამდენი მსჯავრდებული იყო ჩართული.

ამავე ინფორმაციის საფუძველზე, N11, N5 და N2 დაწესებულებებში, არასრულწლოვან ბრალდებულებს/მსჯავრდებულებს ჰქონდათ ზოგადი განათლების მიღების შესაძლებლობა. გარდა ამისა, არასრულწლოვნებს ჰქონდათ სკოლის და უმაღლეს განათლებასთან დაკავშირებით სკოლის ექსტერნატის, სკოლის გამოსაშვები და ეროვნულ გამოცდებში მონაწილეობის შესაძლებლობა.

საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში, 2015 წელს საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ

2015 წლის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ დახურული ტიპის დაწესებულებებში მოთავსებული პატიმრები 23 საათს ატარებენ საკნებში და მათი გასეირნება 1 საათით ისევ საკნის მსგავს სასეირნო ეზოებში ხდება, რაც შეიძლება მძიმედ აისახოს მათ ჯანმრთელობაზე. შესაბამისად, აუცილებელია, დაწესებულებაში შეიქმნას სუფთა ჰაერზე ყოფნისა და ვარჯიშის სათანადო პირობები და ამასთანავე, გაიზარდოს ყოველდღიურად სუფთა ჰაერზე ყოფნის ხანგრძლივობა.⁵¹

ანგარიშში აღნიშნულია, რომ საანგარიშო პერიოდში სარეაბილიტაციო პროგრამები ხორციელდებოდა

45 იქვე, გვ. 83-84.

46 იქვე, პ.49.

47 წამების წინააღმდეგ ბრძოლის ევროპული კომიტეტის ანგარიში 2014 წელს საქართველოში განხორციელებული ვიზიტის შესახებ, პ.73.

48 http://moc.gov.ge/images/files/pdf/text_14308146981.pdf. ნანახია 2018 წლის 30 მაისს.

49 http://moc.gov.ge/images/files/pdf/text_14308146980.pdf, ნანახია 2018 წლის 30 მაისს.

50 სასჯელადსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს (MOC 8 18 008-9865) 04/09/2018 დათარიღებული წერილი.

51 საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში, 2015 წელს საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ, გვ. 73.

პენიტენციური დეპარტამენტის N2, N3, N5, N6, N8, N11, N12, N14, N15, N16, N17, N18 და N19 დაწესებულებებში. ამ ანგარიშშიც, სარეაბილიტაციო პროგრამების ორგანიზების კუთხით, გამორჩეულია N5 (ქალთა) პენიტენციური დაწესებულება, სადაც აღნიშნულ პერიოდში განხორციელდა - 4 სახის სახელობო კურსი, სადაც ჩართული იყო 167 მსჯავრდებული; 11 სახის საგანმანათლებლო პროგრამა, სადაც ჩართული იყო 219 მსჯავრდებული; 4 სახის ფსიქო-სოციალური სარეაბილიტაციო პროგრამა, სადაც ჩართული იყო 50 მსჯავრდებული⁵² (იხ. დანართი N2).

გარდა აღნიშნული აქტივობებისა, პენიტენციურ დაწესებულებებში ხორციელდებოდა შემდეგი საგანმანათლებლო/სახელობო და პროფესიული პროგრამები: ინგლისური ენა, მართვის მონუმბის თეორიული კურსი და კომპიუტერული პროგრამები (N2, N8, N11, N12, N14, N15, N16, N17, დაწესებულებებში), ქართული ენა (N2, N8, N11, N15, N16, N17 დაწესებულებებში), მცირე ბიზნესის მწარმოებელი (N2, N8, N12, N14, N16, N17, დაწესებულებებში), გიდი (ტურიზმი) (N11, N12, დაწესებულებებში), გალობა და მედავიტენობა (N19 დაწესებულებაში), ხეზე კვეთა (N2, N11, N16, N17 დაწესებულებებში), ქარგვა (N2 დაწესებულებაში), სტილისტი (N12, N15 დაწესებულებებში).⁵³

ანგარიშში აღნიშნულია, რომ N18 დაწესებულებაში საანგარიშო პერიოდში მხოლოდ 1 ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაციის პროგრამა განხორციელდა, სადაც ჩართული იყო 4 მსჯავრდებული, ხოლო N19 დაწესებულებაში განხორციელდა ორი სახის პროგრამა (ხეზე კვეთა და ხატწერა, ინგლისური ენის კურსი), სადაც ჯამში ჩართული იყო 26 მსჯავრდებული.⁵⁴ N6 დაწესებულებაში შაშის და ჯადრაკის თითო ტურნირის გარდა, სხვა აქტივობა არ განხორციელდებულა. N3 დაწესებულებაში ჩატარდა ინგლისური ენის, ქართული ენის არტ-თერაპიის კურსი, სადაც ჯამში ჩართული იყო 10 პატიმარი (2014 წელს არანაირი პროგრამა არ განხორციელდებულა). ხოლო N7 და N9 დაწესებულებაში არანაირი პროგრამა არ განხორციელდებულა.

შეჯამების სახით ანგარიშში მითითებულია, რომ ზოგადად მწვავე პრობლემაა სარეაბილიტაციო პროგრამების სიმცირე პენიტენციური დეპარტამენტის N3, N6, N7, N9, N18 და N19 დაწესებულებებში. ამის შესახებ ასევე მითითებული იყო სახალხო დამცველის, როგორც 2014, ასევე 2013 წლის საპარლამენტო ანგარიშებშიც.⁵⁵

დასაქმებასთან დაკავშირებით ანგარიშში პოზიტიურად შეფასდა საქართველოს პატიმრობის კოდექსში ცვლილებების შესახებ კანონპროექტის შემუშავება, რომლის თანახმადაც, მსჯავრდებულს, რომელიც ეწევა ინდივიდუალურ საქმიანობას, დაწესებულების ხელშეწყობით შეუძლია მოახდინოს ინდივიდუალური საქმიანობის შედეგად დამზადებული ნივთის (ნაკეთობის) რეალიზაცია. ამ კანონპროექტის თანახმად, პენიტენციურ დაწესებულებას ეძლევა ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა დასაქმების შესაძლებლობა, ბრალდებულ/მსჯავრდებულს დაასაქმოს პენიტენციური დაწესებულების მცირე სარემონტო სამუშაოებზე.⁵⁶

2015 წელს სამეურნეო სამსახურში დასაქმებული მსჯავრდებულები ასრულებდნენ სხვადასხვა სახის სამუშაოებს (ამანათის მიტანა, საკვების პატიმრებისთვის დარიგება, ტაძრის მსახურება, რეცხვა და ა.შ), რისთვისაც ეძლეოდათ ანაზღაურება მათი პოზიციების მიხედვით: მომსახურე ჯგუფის უფროსი - 200 ლარი, მომსახურე ჯგუფის უფროსის მოადგილე - 180 ლარი, მომსახურე პერსონალი - 160 ლარი. N11 და N18 დაწესებულებაში არც-ერთი პატიმარი არ დასაქმებულა. 2014 წელს პენიტენციურ სისტემაში 804 მსჯავრდებული იყო დასაქმებული, ხოლო 2015 წელს დასაქმებულ მსჯავრდებულთა რაოდენობა უმნიშვნელოდ გაიზარდა და შეადგინა 873 მსჯავრდებული.

პენიტენციურ დაწესებულებებში მსჯავრდებულთა სამეურნეო სამსახურში ჩარიცხვა რეგულირდებოდა მსჯავრდებულის მიერ სამეურნეო სამუშაოების შესრულებისა და მისთვის ანაზღაურების მიცემის წესის დამტკიცების შესახებ საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრის N157 ბრძანების საფუძველზე. 2015 წლის განმავლობაში დაწესებულებებში განხორციელდებოდა ვიზიტების შედეგად დადგინდა, რომ სამეურნეო სამსახურში ჩარიცხულ მსჯავრდებულთა მნიშვნელოვან ნაწილს, მისი სურვილის მიუხედავად, უწევდა შაბათ-კვირას, საღმთაგონო დღეებში და საჭიროების შემთხვევებში ღამის საათებში მუშაობა.

საერთო ჯამში, საქართველოს სახალხო დამცველი რეკომენდაციით მიმართავდა სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს:

- მიიღოს ყველა საჭირო ზომა, რათა დახურული ტიპის დაწესებულებაში მყოფ პატიმრებს მიეცეთ 1 საათზე მეტი ხნით სუფთა ჰაერზე ყოფნის შესაძლებლობა;
- მიიღოს ყველა საჭირო ზომა პენიტენციური დეპარტამენტის ყველა დაწესებულებაში მრავალფეროვანი სარეაბილიტაციო აქტივობების განსახორციელებლად, მაქსიმალურად შეუწყოს ხელი დაწესებულების სოციალურ განყოფილებას, დაგვემოს და პატიმრების სათანადო მონაწილეობით ჩაატაროს სხვადასხვა ღონისძიება. ასეთი ღონისძიებების დაგვემოსას გათვალისწინებულ იქნეს პატიმართა ინტერესის სფეროები, ასევე სხვადასხვა აქტივობაში მეტი ჩართულობის უზრუნველსაყოფად უფრო ხშირად იქნეს გამოყენებული წახალისების ფორმები;

52 იქვე, გვ. 74.

53 იქვე, გვ. 75.

54 იქვე, გვ. 75.

55 იქვე, გვ. 75.

56 იქვე, გვ. 77.

- მიიღოს ყველა საჭირო ზომა პენიტენციური დეპარტამენტის N3, N6, N7, N9, N18 და N19 დანესებულებებში სარეაბილიტაციო აქტივობების განსახორციელებლად;
- მიიღოს ყველა საჭირო ზომა N16 დანესებულებებში მსჯავრდებულთა დასაქმების უზრუნველსაყოფად;
- სამეურნეო სამსახურში მსჯავრდებულის ჩარიცხვის ბრძანებაში ან თანდართულ დოკუმენტში განისაზღვროს, კონკრეტულად რა სამუშაოს შესასრულებლად ხდება სამეურნეო სამსახურში მსჯავრდებულის ჩარიცხვა;
- შემუშავდეს ყველა დანესებულებისათვის ერთიანი აღრიცხვის ფორმა, სადაც დაფიქსირდება სამეურნეო სამსახურში ჩარიცხული პირის მუშაობის გრაფიკი და მის მიერ საათობრივად შესრულებული სამუშაო, ასევე განხილულ იქნეს ზეგანაკვეთურად შესრულებული სამუშაოს შრომის კანონმდებლობის შესაბამისად ანაზღაურების საკითხი.⁵⁷

სასჯელადსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს 2015 წლის ანგარიში და ოფიციალური საჯარო ინფორმაცია

სასჯელადსრულებისა და პრობაციის ოფიციალური სტატისტიკური ინფორმაციის თანახმად, რომელიც ყოველწლიური ანგარიშების სახით არის წარმოდგენილი, 2015 წლის განმავლობაში დაფიქსირდა 3269 რესოციალიზაციის დასრულებული ღონისძიება. რესოციალიზაციის მიმდინარე ღონისძიებები აღრიცხულია თვეების მიხედვით. გარდა ამისა, 2015 წლის დეკემბერის თვეში, პენიტენციურ სისტემაში, სამეურნეო მომსახურებაში დასაქმებული იყო 515 მსჯავრდებული⁵⁸ (იხილეთ დანართი N3).⁵⁹

სასჯელადსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს მიერ მონოდედებული ოფიციალური საჯარო ინფორმაციის თანახმად,⁶⁰ 2015 წლის განმავლობაში პენიტენციურ სისტემაში ხორციელდებოდა სახელობო/პროფესიული სწავლება; სატრენინგო/საგანმანათლებლო პროგრამები; კომპიუტერიული სასწავლო პროგრამა; ფსიქო-სოციალური თერაპიები; ფსიქო-სოციალური პროგრამები/ტრენინგები; ინტელექტუალური და შემეცნებითი კონკურსები/შეხვედრები; კულტურული ღონისძიებები და სპორტული აქტივობები. საჯარო ინფორმაციის სახით არ იქნა მონოდედებული ინფორმაცია, თუ რომელ დანესებულებებში ხორციელდებოდა აღნიშნული პროგრამები და რამდენი მსჯავრდებული იყო ამ პროცესში ჩართული. ასევე, არ იქნა წარმოდგენილი ინფორმაცია მსჯავრდებულთა დასაქმების შესახებ პენიტენციურ დანესებულებებში. ვებ-გვერდზე არის განთავსებული ინფორმაცია თვეების მიხედვით და შეუძლებელია ზუსტად განსაზღვრა, რამდენი მსჯავრდებული იყო ჩართული დასაქმების პროგრამებში. მაღალი ალბათობით ერთიდაიგივე პირები შესაძლოა იყვნენ ჩართული დასაქმების პროგრამებში და რთული არის იმის განსაზღვრა, წლის განმავლობაში რამდენი პირი იყო დასაქმებული. სახალხო დამცველის ანგარიშში ასახულია, რომ 2015 წლის განმავლობაში სამეურნეო მომსახურებაში ჩართული იყო 873 მსჯავრდებული. ამ ორი ინფორმაციის შედარება არის შეუძლებელი.

არც ოფიციალურ ვებ-გვერდზე განთავსებულ ინფორმაციაში, რომელიც ზევით არის აღნიშნული, არ არის მოცემული ინფორმაცია დანესებულებების მიხედვით და პროგრამებში ჩართულ მსჯავრდებულთა რაოდენობის შესახებ. ვებ-გვერდზე არის მხოლოდ მითითებული 3269 დასრულებული რესოციალიზაციის პროგრამა. ინფორმაცია თვეების მიხედვით არის მოცემული და მაღალი ალბათობით, როგორც დასაქმების შემთხვევაში, სხვადასხვა სახის პროგრამაში ერთიდაიგივე ადამიანები იყვნენ ჩართული. შესაბამისად, ზუსტად განსაზღვრა, სად ხორციელდებოდა ეს პროგრამები და რამდენი მსჯავრდებული იყო ჩართული, ამ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, არის შეუძლებელი. მხოლოდ სახალხო დამცველის ანგარიშში არის ასახული ინფორმაცია დანესებულებების მიხედვით განხორციელებული პროგრამების შესახებ, თუმცა ეს ინფორმაცია ერთიან სურათის დანახვის შესაძლებლობას არ იძლევა.

საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში, 2016 წელს საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ

ანგარიშში ასახულია, რომ დახურული ტიპის პენიტენციურ დანესებულებებში პატიმრები 23 საათს ატარებენ საკნებში და უწევთ მხოლოდ 1 საათით სუფთა ჰაერზე გასვლა საკნის მსგავს სასეირნო ეზოებში, სადაც არ არის სავარჯიშო ინვენტარი. ანალოგიური ტიპის პრობლემებზე იყო საუბარი 2014 და 2015 წლის ანგარიშებში, თუმცა ეს პრობლემა კვლავ რჩება. გარდა ამისა, ანგარიშში ცალკე არის აღნიშნული, რომ N8 და N6 დანესებულებებში ყველა პატიმარი ვერ სარგებლობს გასეირნების უფლებით, ხოლო N18 დანესებულებასთან მიმართებაში გამოიკვეთა, რომ გასეირნების უფლებით სარგებლობენ კვირაში მხოლოდ ორჯერ და ისიც 15 წუთის ხანგრძლივობით.⁶¹

ანგარიშში აღნიშნულია, რომ სასჯელადსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს მიერ გამოქვეყნებული 2016 წლის საქმიანობის ანგარიშის თანახმად, სასჯელის მოხდის ინდივიდუალური დაგეგმვის მექანიზმი დაინერგა და ამჟამად მოქმედებს არასრულწლოვანი მსჯავრდებულებისათვის. 2015

57 იქვე, გვ. 79.

58 <http://moc.gov.ge/images/temp/2016/05/11/f3bcb63287f84369208717a248dc595b.pdf>, ნანახია 2018 წლის 30 მაისს.

59 <http://moc.gov.ge/images/temp/2016/05/11/8c55a3858c8ba21b237b1857221442da0.pdf>

60 სასჯელადსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს (MOC 8 18 008-9865) 04/09/2018 დათარიღებული წერილი;

61 საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში, 2016 წელს საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ, გვ. 108-109.

წელს ეს მიდგომა დაინერგა N5 და N16 დაწესებულებებში, ხოლო 2016 წელს პროგრამის პილოტირება განხორციელდა N6, N12 და N17 დაწესებულებებში. თუმცა აღნიშნული ინფორმაცია არსებითად განსხვავდება მიღებული საჯარო ინფორმაციისგან, რაზეც ქვევით გვეყენება მსჯელობა.

2016 წლის განმავლობაში პენიტენციურ დაწესებულებებში ხორციელდებოდა სხვადასხვა სახის სარეაბილიტაციო პროგრამები ამ შემთხვევაშიც, N5 (ქალთა) და N11 (არასრულწლოვანთა) დაწესებულებებში. საანგარიშო პერიოდში, N5 დაწესებულებაში განხორციელდა 5 სახის ფსიქო-სოციალური სარეაბილიტაციო პროგრამა, 13 სახის სპორტულ-კულტურული ღონისძიება და 18 სახის პროფესიული და სახელობო კურსები, სადაც ჯამში მონაწილეობა მიიღო 1483⁶² ბრალდებულმა/ მსჯავრდებულმა⁶³ (იხ. დანართი N4).

არასრულწლოვანთა N11 სარეაბილიტაციო დაწესებულებებში განხორციელდა 6 სახის ფსიქო-სოციალური სარეაბილიტაციო პროგრამა (გათავისუფლებისთვის მზადება, არტ-თერაპია, სტრესის მენეჯმენტი, ბრაზის მართვა, მუსიკა-თერაპია, სასარგებლო უნარების განვითარება), 12 სახის კულტურული ღონისძიება (მხიარული ვიქტორინა; რა? სად? როდის? კინოვიქტორინა + რა? სად? როდის? ინტელექტუალური თამაში „ეტალონი“; საახალწლო ვიქტორინა; მკითხველთა კლუბი; სპექტაკლი „ვიდრე უფლისწული თავს მოიკლავს“; პოეზიის საღამო, შეხვედრა პოეტებთან; პრეზენტაცია თემაზე „ქართველი იუნკერები“; ბავშვთა დაცვის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება; დედა ენის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება; პრეზენტაცია თემაზე „26 მაისი დამოუკიდებლობის აღდგენის დღე“) და 7 სახის სპორტული აქტივობა (შაშის წრე; ჭადრაკის წრე; ფიტნეს ვარჯიშები; ფეხბურთის წრე; მაგიდის ჩოგბურთის ჩემპიონატი; შაშის ტურნირი; ამხანაგური მატჩი ფეხბურთში), სადაც ჯამში ჩართული იყო 378⁶⁴ მსჯავრდებული.⁶⁵

გარდა ცხრილში მითითებული მონაცემებისა, პენიტენციურ დაწესებულებებში ჩატარდა სხვადასხვა სახის პროგრამები/ღონისძიებები:

- N9 პატიმრობისა და დახურული ტიპის თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში წლის მანძილზე მხოლოდ უცხო ენებისა და კომპიუტერული პროგრამების შესწავლა იყო შესაძლებელი;
- N2, N8 და N11 დაწესებულებებში მყოფი არასრულწლოვნები ჩართულები იყვნენ ზოგადი განათლების მიღების პროცესში. სამწუხაროდ, უნდა აღინიშნოს, რომ N2 დაწესებულებაში მყოფი ქალი პატიმრები არ იყვნენ ჩართულები რაიმე სახის სარეაბილიტაციო ღონისძიებაში;
- N7 დაწესებულებაში 2016 წელს მხოლოდ 2 პატიმარი იყო სარეაბილიტაციო პროგრამაში ჩართული. ერთ შემთხვევაში, პატიმრის ნამუშევრის გამოფენა მოეწყო, ხოლო მეორე შემთხვევაში, პატიმარმა მის მიერ დაწერილი ლექსით მონაწილეობა მიიღო ლიტერატურულ კონკურსში;
- N6 დაწესებულებაში წლის მანძილზე მოქმედებდა სუიციდის პრევენციის პროგრამა, რომელშიც 7 პატიმარი იყო ჩართული. გარდა ამისა, ჩატარდა შაშის ტურნირი, რომელშიც 12 მსჯავრდებულმა მიიღო მონაწილეობა;
- N3 დაწესებულებაში 2016 წელს სულ 8 სარეაბილიტაციო აქტივობა ჩატარდა, მათ შორის, შემდეგი კურსები: სასტუმრო საქმის მწარმოებელი, გიდი (ტურიზმი), ინფორმაციული ტექნოლოგიების მხარდაჭერის სპეციალისტი, კომპიუტერული გრაფიკა, ვებსპეციალისტი, მცირე ბიზნესის მწარმოებელი, მართვის მონიტორინგის თეორიული და ვებდინამიკის კურსი. აღნიშნულ პროგრამებში მონაწილეობა მიიღო 4-მა მსჯავრდებულმა.

ანგარიშში აღნიშნულია, რომ განსაკუთრებული რისკის თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებებში სარეაბილიტაციო აქტივობები არის ძალიან დაბალი, რაც დაწესებულებაში ქმნის არაჯანსაღ გარემოს და უარყოფითად აისახება პატიმრებსა და დაწესებულების თანამშრომლებს შორის არსებულ ურთიერთობაზე.

N18 და N19 სამკურნალო დაწესებულებებთან დაკავშირებით, 2015 წლის ანგარიშში აღნიშნული იყო, რომ გარკვეული ნაბიჯები გადადგეს აღნიშნულმა დაწესებულებებმა. 2016 წელს N18 დაწესებულებაში მყოფ პატიმრებს დაწესებულების სოციალური მუშაკისა და ფსიქოლოგის მიერ ჩაუტარდათ ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაციის კურსი „სუიციდის დაძლევის სტრატეგიები, ემოციასთან და სტრესთან გამკლავების უნარების განვითარება“ (13 ბენეფიციართან); ჩატარდა არტთერაპიის კურსი (ჯგუფში 4 მსჯავრდებული) და მოეწყო ფილმის ჩვენება.

62 აღნიშნულ მონაცემში არის სხვადასხვა პროგრამებში ჩართული პირების ჯამური რაოდენობა. თუმცა, ხშირ შემთხვევაში, ერთიდაიგივე პირები იყვნენ ჩართული სხვადასხვა სახის პროგრამაში. აქედან გამომდინარე, 1483 არ ნიშნავს მსჯავრდებულთა რაოდენობას ჯამში, არამედ სხვადასხვა პროგრამებში ჩართულ პირთა რაოდენობას.

63 საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიშში, 2016 წელს საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ, გვ. 111-112.

64 აღნიშნულ მონაცემში არის სხვადასხვა პროგრამებში ჩართული პირების ჯამური რაოდენობა. თუმცა ხშირ შემთხვევაში, ერთიდაიგივე პირები იყვნენ ჩართული სხვადასხვა სახის პროგრამაში. აქედან გამომდინარე, 378 არ ნიშნავს მსჯავრდებულთა რაოდენობას ჯამში, არამედ სხვადასხვა პროგრამებში ჩართულ პირთა რაოდენობას.

65 საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიშში, 2016 წელს საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ, გვ. 112-114.

N19 დაწესებულებაში პატიმრებს მიეცათ საშუალება შეესწავლათ ხატწერა და ხეზე კვეთა (3 მსჯავრდებული), ასევე ჩაუტარდათ არტთერაპიის კურსი (16 მსჯავრდებული).

საანგარიშო პერიოდში ნახევრად ღია ტიპის პენიტენციურ დაწესებულებებში ხორციელდებოდა ასევე სხვადასხვა სახის სახელობო პროფესიული კურსები, სადაც ჩართული იყო 852 მსჯავრდებული და ფსიქო-სოციალური სარეაბილიტაციო პროგრამები, სადაც ჩართული იყო 173 მსჯავრდებული. (იხ. დანართი N5).

ამ მონაცემებიდან იკვეთება, რომ N14 და N15 დაწესებულებებში 2016 წელს განხორციელებული სარეაბილიტაციო აქტივობების სიმწირეა, ასევე არსებულ აქტივობებში მსჯავრდებულთა მონაწილეობის მაჩვენებელი დაბალია. რაც შეეხება N16 დაბალი რისკის თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებას, 2016 წელს აღნიშნულ დაწესებულებაში ჩატარდა სხვადასხვა აქტივობა, მათ შორის, შეჯიბრი მაგიდის ჩოგბურთში, ფეხბურთსა და ფრენბურთში, ჭადრაკში და კალათბურთში. მსჯავრდებულებს ჰქონდათ საშუალება შეხვედროდნენ ცნობილ ადამიანებს, ენახათ არაერთი მხატვრული ფილმი; შეესწავლათ ხეზე კვეთის, გიტარაზე დაკვრის, თიხაზე მუშაობის, კულინარიის, მღებავის, კომპიუტერის, მცირე ბიზნესისა და სასტუმროს საქმის მწარმოებლის, ინფორმაციული ტექნოლოგიების მხარდაჭერი სპეციალისტის პროფესიები; ასევე, ესწავლათ ქართული, ინგლისური და გერმანული ენები. გარდა ზემოაღნიშნულისა, მსჯავრდებულები ჩართულები იყვნენ სხვადასხვა სახის ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაციის პროგრამებში, მათ შორის: განთავისუფლებისთვის მზადება, კოგნიტური და სოციალური უნარების განვითარება, ადამიანის განვითარება სოციალურ გარემოში, ბრაზისა და სტრესის მართვა, ცხოვრებისეული რისკები და პიროვნული რესურსები, ნაბიჯი ცვლილებებისკენ (დანაშაულის გაცნობიერება) და სხვა.⁶⁶

ანგარიშში მითითებულია, რომ პენიტენციურ დაწესებულებებში მოთავსებულ უცხოელ პატიმრებს, ენის ბარიერის გამო, უჭირთ კომუნიკაცია დაწესებულების თანამშრომლებთან, მათ შორის, სოციალურ მუშაკებთან, რის გამოც, ფაქტიურად, ვერ ახერხებენ სარეაბილიტაციო ღონისძიებებში ჩართვას. 2015 წელს საპარლამენტო ანგარიშში სახალხო დამცველმა რეკომენდაციით მიმართა სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრს, მიეღო ყველა საჭირო ზომა ყველა დაწესებულებაში მრავალფეროვანი სარეაბილიტაციო აქტივობების განსახორციელებლად; მაქსიმალურად შეწყობოდა ხელი დაწესებულებების სოციალურ განყოფილებებს, დაეგეგმათ და პატიმრების სათანადო მონაწილეობით ჩატარებინათ სხვადასხვა ღონისძიება; სამუხაზოდ, აღნიშნული რეკომენდაცია არ შესრულებულა. 2016 წლის მანძილზე განხორციელებული ვიზიტების შედეგად დადგინდა, რომ პენიტენციური დაწესებულებების სოციალურ განყოფილებებში პერსონალის რაოდენობა კვლავ არ არის საკმარისი (იხ. დანართი N6).

როგორც არსებული მონაცემებიდან ჩანს, N2 დაწესებულებაში 1218 პატიმართან და N17 დაწესებულებაში 1922 პატიმართან მხოლოდ 2 ფსიქოლოგს უწევდა მუშაობა; N14 დაწესებულებაში 1152 და N15 დაწესებულებაში 1706 მსჯავრდებულთან მხოლოდ 1 ფსიქოლოგი მუშაობდა. N8 დაწესებულებაში 2370 პატიმართან 6 ფსიქოლოგი მუშაობდა, სადაც 1 ფსიქოლოგს დაახლოებით 400 პატიმართან უწევდა მუშაობა.

ანგარიშში ასევე მითითებულია, რომ გარდა პატიმრებთან ინდივიდუალური შეხვედრებისა, ფსიქოლოგები სასჯელის მოხდისგან პირობით ვადამდე გათავისუფლების პროცედურის ფარგლებში ამზადებენ მსჯავრდებულის დახასიათებას, მონაწილეობდნენ სარეაბილიტაციო აქტივობების დაგეგმვასა და განხორციელებაში, ასევე ჩართულები იყვნენ სუიციდის პრევენციის პროგრამაში და ამ პროგრამის ფარგლებშიც უწევდათ შესაბამისი ფსიქოლოგიური დასკვნების მომზადება. გარდა ამისა, პენიტენციურ დაწესებულებებში მომუშავე ფსიქოლოგებს არ ჰქონდათ სათანადო სივრცე, სადაც შესაძლებელი იქნებოდა მსჯავრდებულთან მშვიდ, თერაპიულ გარემოში მუშაობა. ასეთი პრობლემა მწვავედ დგას N2 და N3 დაწესებულებაში. N2 დაწესებულების ფსიქოლოგს მუშაობა უწევს სოციალურ განყოფილებაში, ბიბლიოთეკასა და ადვოკატებთან შეხვედრის ოთახში.

საერთო ჯამში, სახალხო დამცველი პოზიტიურად აფასებს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს მიერ გადადგმულ ნაბიჯებს პენიტენციურ დაწესებულებებში სარეაბილიტაციო აქტივობების განსახორციელებლად, თუმცა, იქვე აღნიშნავს, რომ 2016 წელს საკმარის მწირი სახით იყო სარეაბილიტაციო აქტივობები წარმოდგენილი N3, N6, N7, N8, N9, N14, N18 და N19 დაწესებულებებში, ხოლო N2, N8 და N15 დაწესებულებებში არსებული სარეაბილიტაციო აქტივობები არ იყო მრავალფეროვანი და მასში პატიმართა ჩართულობა არაადამაკმაყოფილებელია.⁶⁷

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს პარლამენტში წარდგენილი „პატიმრობის კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“ კანონპროექტი შემოთავაზებული ცვლილებების თანახმად, მსჯავრდებულს, რომელიც განთავსებულია გათავისუფლებისათვის მომზადების ან დაბალი რისკის თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებაში, უფლება ექნება ისარგებლოს აკადემიური უმაღლესი განათლების პირველ საფეხურზე (ბაკალავრიატი) განათლების მიღების უფლებით. სახალხო დამცველი ანგარიშში პოზიტიურად აფასებდა აღნიშნულ საკანონმდებლო ცვლილებას.

66 იქვე, გვ. 115-119.

67 იქვე, გვ. 119-122.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ კანონპროექტის 61-ე პუნქტით შემოთავაზებულია ცვლილება 88-ე მუხლში, რომლის მიხედვით, მსჯავრდებულს დისციპლინური სახდელის მოქმედების პერიოდში, ეზღუდება სასწავლო პროცესში მონაწილეობის უფლება. სახალხო დამცველს მიაჩნდა, რომ სწავლის პროცესის ხელშეწყობა პრიორიტეტული უნდა იყოს პენიტენციურ სისტემაში; შესაბამისად, თუ მსჯავრდებული ჩართულია სასწავლო პროცესში, მას ეს უფლება არ უნდა შეეზღუდოს დისციპლინური სახდელის მოქმედების პერიოდში (საბოლოო აღნიშნული ცვლილება მიღებულ იქნა პარლამენტის მიერ 2017 წლის 1 ივნისს).

სახალხო დამცველის 2015 წლის საპარლამენტო ანგარიშში ერთ-ერთ პოზიტიურ მოვლენად შეფასდა პატიმრობის კოდექსში განხორციელებული ცვლილებები, რომლის თანახმადაც, ბრალდებულს/მსჯავრდებულს უფლება აქვს პენიტენციური დაწესებულების დირექტორის ნებართვითა და კონტროლით ეწეოდეს ინდივიდუალურ საქმიანობას. აღნიშნული ცვლილებების დახმარებით, 2016 წელს პენიტენციურ დაწესებულებებში ინდივიდუალური საქმიანობით დაკავებულ პატიმრებს მიეცათ მათი ნამუშევრების (ჯვრები, მინანქრისა და თექის ნაწარმი და სხვა) რეალიზაციის შესაძლებლობა. ნამუშევრები იყიდება ონლაინ მაღაზიის მეშვეობით, ხოლო რეალიზაციით მიღებული თანხა პირდაპირ ირიცხება ბრალდებულის/მსჯავრდებულის პირად საბანკო ანგარიშზე.⁶⁸

2016 წლის 4 ივლისს, სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრის N85-ე ბრძანებით დამტკიცდა „პენიტენციური დაწესებულების ტერიტორიაზე ან მის გარეთ ბრალდებულის/მსჯავრდებულის დასაქმების, ანაზღაურებისა და შესაბამის სამუშაოთა ჩამონათვალის განსაზღვრის“ წესი. 2016 წელს პენიტენციური დაწესებულებების სამეურნეო სამსახურში ჩარიცხულ მსჯავრდებულებს უწევდათ ისეთი სამუშაოების შესრულება, როგორცაა ამანათის მიტანა, საკვების პატიმრებისთვის დარიცხვა, ტაძრის მსახურება, რეცხვა, დაწესებულების ტერიტორიაზე განთავსებული მაღაზიიდან საკვები პროდუქტებისა და დამატებითი მოხმარების საგნების მიწოდება, დალაგება-დასუფთავება და ბიბლიოთეკაში მუშაობა. დასაქმებულ მსჯავრდებულებს შესრულებული სამუშაოსთვის ეძლეოდათ ანაზღაურება. ხელფასის ოდენობა იყო იგივე, რაც 2015 წლის განმავლობაში.

2015 და 2016 წლებში პენიტენციურ დაწესებულებაში დასაქმებულ¹⁸² მსჯავრდებულთა შესახებ ინფორმაცია იხილეთ ქვემოთ.

დაწესებულებებში დასაქმებულ პატიმართა რაოდენობა	N2	N3	N5	N6	N7	N8	N9	N12	N14	N15	N17	N19	სულ
2015 წელი	101	21	37	26	4	247	7	32	92	60	219	27	873
2016 წელი	81	7	36	30	4	109	4	26	100	66	92	28	583

ანგარიშში ასევე ვკითხულობთ, რომ 2015 წელს პენიტენციურ დაწესებულებებში საშუალოდ 10 333 პატიმარი იხდიდა სასჯელს, ხოლო 2016 წელს 9 601, 2015 წლის მანძილზე პატიმართა ამ რაოდენობიდან 8.4% იყო დასაქმებული, ხოლო 2016 წელს - 6.1%. უნდა აღინიშნოს, რომ ამ ინფორმაციაზე დაყრდნობით 2016 წელს 2015 წელთან შედარებით, 28.1%-ით შემცირდა დასაქმებულ პატიმართა რაოდენობა.

საანგარიშო პერიოდში პენიტენციურ დაწესებულებებში მსჯავრდებულთა სამეურნეო სამსახურში ჩარიცხვა რეგულირდებოდა „მსჯავრდებულის მიერ სამეურნეო სამუშაოების შესრულების და მისთვის ანაზღაურების მიცემის წესის დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრის N157 ბრძანების საფუძველზე. 2015 წელს საპარლამენტო ანგარიშში სახალხო დამცველმა რეკომენდაციით მიმართა სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის მინისტრს, სამეურნეო სამსახურში მსჯავრდებულის ჩარიცხვის ბრძანებაში ან თანდართულ დოკუმენტში განსაზღვრულიყო კონკრეტულად რა სამუშაოს შესასრულებლად ხდება სამეურნეო სამსახურში მსჯავრდებულის ჩარიცხვა. თუმცა, როგორც 2015 წელს, ასევე 2016 წლის განმავლობაში, დაწესებულებებში განხორციელებული ვიზიტების შედეგად დადგინდა, რომ სამეურნეო სამსახურში ჩარიცხულ მსჯავრდებულთა მნიშვნელოვან ნაწილს, მათი სურვილის მიუხედავად, კვლავ უწევს შაბათ-კვირას, სადღესასწაულო დღეებში და საჭიროების შემთხვევებში, ღამის საათებში მუშაობა. გარდა ამისა, არ იციან წინასწარ რა სახის სამუშაოს შესრულება შეიძლება დაევალოთ.

2016 წლის მანძილზე პენიტენციურ დაწესებულებებში განხორციელებული ვიზიტების დროს დადგინდა, რომ სამეურნეო სამსახურში ჩარიცხულ პატიმართა ნაწილს ყოველდღიურად უწევთ

68 იქვე, გვ. 122-123.

მძიმე ტვირთის ტარება; მაგალითად, N2 დანესებულებაში დღეში სამჯერ საკვებით სავსე ქვაბების მე-4 სართულზე ატანა.⁶⁹

საერთო ჯამში, საქართველოს სახალხო დამცველი რეკომენდაციით მიმართავდა სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს:

- მიეღო ყველა საჭირო ზომა, რათა დახურული ტიპის დანესებულებაში მყოფ პატიმრებს მისცემოდათ 1 საათზე მეტი ხნით სუფთა ჰაერზე ყოფნის შესაძლებლობა;
- N6, N8 და N18 დანესებულებებში მყოფ პატიმრებს მისცემოდათ შესაძლებლობა დღის განმავლობაში ესარგებლათ სუფთა ჰაერზე ყოფნის უფლებით;
- მიეღო ყველა საჭირო ზომა პენიტენციური დეპარტამენტის ყველა დანესებულებაში უფრო მრავალფეროვანი სარეაბილიტაციო აქტივობების განსახორციელებლად; მაქსიმალურად შეეწყობოდა ხელი დანესებულების სოციალურ განყოფილებას, დაგეგმონ და პატიმრების სათანადო მონაწილეობით ჩაატარონ სხვადასხვა ღონისძიება;
- ყველა მსჯავრდებულს მიეცემოდა თანაბარი შესაძლებლობა, მონაწილეობა მიეღო სარეაბილიტაციო აქტივობებში; ამასთან, გათვალისწინებული ყოფილიყო მსჯავრდებულთა ინდივიდუალური საჭიროებები;
- მიეღო ყველა საჭირო ზომა პენიტენციური დეპარტამენტის ყველა დანესებულებაში ფსიქოლოგებისა და სოციალური მუშაკების სათანადო რაოდენობით დასაქმებისთვის;
- მიეღო ყველა საჭირო ზომა N2 და N3 დანესებულებების ფსიქოლოგებისთვის სამუშაო ოთახების მოსაწყობად;
- მიეღო ყველა საჭირო ზომა N2 დანესებულებაში მყოფი მსჯავრდებულებების ქალების სარეაბილიტაციო აქტივობებში ჩასართავად;
- მიეღო ყველა საჭირო ზომა უცხოელ პატიმართა სარეაბილიტაციო აქტივობებში ჩასართავად;
- მიეღო ყველა საჭირო ზომა სასჯელის მოხდის ინდივიდუალური გეგმის ყველა პენიტენციურ დანესებულებაში დასანერგად;
- მიეღო ყველა საჭირო ზომა პენიტენციურ დანესებულებებში ბიბლიოთეკების საჭირო რაოდენობის, ახალი და სხვადასხვაენოვანი წიგნებითა და აქსესუარული საშუალებების მოსამარაგებლად;
- სამეურნეო სამსახურში მსჯავრდებულების ჩარიცხვის ბრძანებაში ან თანდართულ დოკუმენტში განესაზღვრათ კონკრეტულად რა სამუშაოს შესასრულებლად ხდება სამეურნეო სამსახურში მსჯავრდებულების ჩარიცხვა;
- შემუშავებინათ ყველა დანესებულებისათვის ერთიანი აღრიცხვის ფორმა, სადაც დაფიქსირდებოდა სამეურნეო სამსახურში ჩარიცხული პირის მუშაობის გრაფიკი და მათ მიერ საათობრივად შესრულებული სამუშაო; ასევე განხილული ყოფილიყო ზეგანაკვეთურად შესრულებული სამუშაოს შრომის კანონმდებლობის შესაბამისად ანაზღაურების საკითხი;
- მიეღო ყველა საჭირო ზომა სამეურნეო სამსახურში ჩარიცხული პატიმრებისთვის სათანადო, უსაფრთხო სამუშაო პირობების შესაქმნელად.⁷⁰

სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს 2016 წლის ანგარიში და ოფიციალური საჯარო ინფორმაცია

სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის ოფიციალური სტატისტიკური ინფორმაციის თანახმად, რომელიც ყოველწლიური ანგარიშების სახით არის წარმოდგენილი, 2016 წლის განმავლობაში დაფიქსირდა 7000 რესოციალიზაციის დასრულებული ღონისძიება. რესოციალიზაციის მიმდინარე ღონისძიებები აღრიცხული თვეების მიხედვით⁷¹ (იხ. დანართი N7). გარდა ამისა, 2015 წლის დეკემბერის თვეში პენიტენციურ სისტემაში სამეურნეო მომსახურებაში დასაქმებული იყო 458 მსჯავრდებული.⁷²

სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს მიერ მოწოდებული ოფიციალური საჯარო ინფორმაციის თანახმად,⁷³ 2016 წლის განმავლობაში პენიტენციურ სისტემაში ხორციელდებოდა სახელობო/პროფესიული სწავლება; სატრენინგო/საგანმანათლებლო პროგრამები; კომპიუტერიული სასწავლო პროგრამა; ფსიქო-სოციალური თერაპიები; ფსიქო-სოციალური პროგრამები/ტრენინგები; ინტელექტუალური და შემეცნებითი კონკურსები/შეხვედრები; კულტურული ღონისძიებები და სპორტული აქტივობები. საჯარო ინფორმაციის სახით არ იქნა მოწოდებული ინფორმაცია, თუ რომელ

69 იქვე, გვ. 123-125.

70 იქვე, გვ. 125-126.

71 <http://moc.gov.ge/images/temp/2017/06/02/d4a8c18689d1447d239ff30b91c5213c.pdf>

72 <http://moc.gov.ge/images/temp/2017/06/02/c95a2d57fa8923d18ce3b0aefd39b75f.pdf>, ნანახია 2018 წლის 30 მაისს.

73 სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს (MOC 8 18 008-9865) 04/09/2018 დათარიღებული წერილი.

დანესებულებებში ხორციელდებოდა აღნიშნული პროგრამები და რამდენი მსჯავრდებული იყო ამ პროცესში ჩართული. დასაქმებასთან დაკავშირებით, საჯარო ინფორმაციის სახით მოწოდებულ იქნა ინფორმაცია დანესებულებების მიხედვით სამეურნეო მომსახურებაში ჩართულ მსჯავრდებულთა გარდა. კერძოდ, აღნიშნულ პერიოდში ხორციელდებოდა შემდეგი სახი პროგრამები სამკერვალო (N5 დანესებულება), თონე (N8, N14, N15, N16 დანესებულები) და სილამაზის სალონი (N5, N12, N15 დანესებულები).

ოფიციალურ ვებ-გვერდზე განთავსებულ ინფორმაციაში, რომელიც ზევით არის აღნიშნული, არ არის მოცემული ინფორმაცია დანესებულებების მიხედვით და პროგრამებში ჩართულ მსჯავრდებულთა რაოდენობის შესახებ. არის მხოლოდ მითითებული 700 დასრულებული რესოციალიზაციის პროგრამა. ინფორმაცია თვეების მიხედვით არის მოცემული და მაღალი ალბათობით, როგორც სხვა შემთხვევებში, სხვადასხვა სახის პროგრამაში ერთიდაიგივე ადამიანები იყვნენ ჩართული, შესაბამისად, ზუსტად განსაზღვრა, სად ხორციელდებოდა ეს პროგრამები და რამდენი მსჯავრდებული იყო ჩართული, ამ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, არის შეუძლებელი. მხოლოდ სახალხო დამცველის ანგარიშში არის ასახული ინფორმაცია დანესებულებების მიხედვით განხორციელებული პროგრამების შესახებ, რომელიც იძლევა გარკვეული ანალიზის შესაძლებლობას.

სასჯელის მოხდის ინდივიდუალურ დაგეგმვის პროცესში ჩართულ პირებთან და იმ დანესებულებებთან დაკავშირებით, სადაც ეს პროგრამა ხორციელდება, სამინისტროს მიერ წარმოდგენილ იქნა 2015-2016 წლების ინფორმაცია ერთად:⁷⁴

დანესებულება	მსჯავრდებულთა რაოდენობა
N5	123
N11	28
N16	119

საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიშში, 2017 წელს საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ

2017 წლის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ სახალხო დამცველი მიესალმება 2017 წელს პენიტენციურ სისტემაში განხორციელებულ რეფორმებს, რომლის ფარგლებშიც მნიშვნელოვანი ცვლილებები შევიდა პატიმრობის კოდექსში. დადებითად შეფასდა წარმოდგენილი რეფორმის ისეთი მნიშვნელოვანი ასპექტები, როგორცაა გათავისუფლებისთვის მომზადების თავისუფლების აღკვეთის დანესებულების შექმნა და გარკვეული კატეგორიის მსჯავრდებულთათვის უმაღლესი განათლების უფლების მინიჭება.⁷⁵

ანგარიშში აღნიშნულია, რომ განსაკუთრებული რისკის დანესებულებების მიმართ სამინისტროს პოლიტიკა არ შეესაბამება ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაციების სულისკვეთებას, რომლის მიხედვითაც განსაკუთრებული რისკის თავისუფლების აღკვეთის დანესებულებაში შეძლებისდაგვარად უნდა გავრცელდეს ჩვეულებრივ ციხეებში არსებული რეგულაციები. თუმცა, სამწუხაროდ, უნდა აღინიშნოს, რომ განსაკუთრებული რისკის დანესებულებებში მყოფ პატიმრებს არ მიეცათ შესაძლებლობა მონაწილეობა მიეღონ სარეაბილიტაციო აქტივობებში, რაც ხელმისაწვდომი იყო დახურული ტიპის დანესებულებებში მყოფი პატიმრებისთვის. ანგარიშში აღნიშნულია, რომ არსებული მიდგომებით, განსაკუთრებული რისკის თავისუფლების აღკვეთის დანესებულება წარმოადგენს სტატიკური უსაფრთხოების პრინციპებზე დაფუძნებულ, შეზღუდვების, აკრძალვებისა და უპირობოდ მკაცრი რეჟიმის დანესებულებას, რომელიც ვერ უზრუნველყოფს მსჯავრდებულთა ქცევის პოზიტიურ ცვლილებას, რეაბილიტაციას და, შესაბამისად, საზოგადოებაში რეინტეგრაციას.⁷⁶

ანგარიშში ხაზგასმულია, რომ ყოველგვარი საინტერესო და თავშესაქცევი აქტივობების გარეშე საკანში 23 საათი ყოფნის პირობებში მკაცრი რეჟიმი პატიმრებში აძლიერებს პროტესტის, უსამართლობისა და უიმედობის განცდას, რაც დამატებით გამოწვევებს აჩენს უსაფრთხოების დაცვის თვალსაზრისით. სპეციალური პრევენციული ჯგუფის მიერ ჩატარებული კვლევის თანახმად, დახურული ტიპის დანესებულებებსა და განსაკუთრებული რისკის თავისუფლების აღკვეთის დანესებულებებში გამოკითხულ პატიმართა 5.7%-ს უცდია სუიციდი, ხოლო 12.6%-ს ჰქონია სუიციდური აზრები. ამავე კვლევის მონაცემებით, საყურადღებოა ის გარემოება, რომ ავტოაგრესიული ქმედების ჩადენის ძირითად მიზეზად დახურული ტიპის დანესებულებებში მოთავსებული მამაკაცი პატიმრების უმრავლესობა დანესებულების თანამშრომლებთან ურთიერთობას ასახელებენ. თვითდაზიანების შემთხვევაში ამ მიზეზზე მიუთითებს 37.1%, ხოლო სუიციდური აზრების და სუიციდის მცდელობის შემთხვევებში, შესაბამისად, 20.0% და 27.3%. ნახევრად ღია ტიპის დანესებულებებში ეს მონაცემები გაცილებით მცირეა და, შესაბამისად, 11.1%, 3.3% და 7.7%-ს შეადგენს.⁷⁷

74 სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს (MOC 8 18 008-9865) 04/09/2018 დათარიღებული წერილი.

75 საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიშში, 2017 წელს საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ, გვ. 41.

76 იქვე, გვ. 43.

77 იქვე, გვ. 46.

სახალხო დამცველი მიესალმება სასჯელალსრულებისა და პრობაციის მინისტრის მიერ გაფორმებულ ინიციატივას. კერძოდ, სამინისტრო 2018 წელს ახალი რეგულაციის შემოღებაზე დაინწყებს მუშაობას, რომლის თანახმად, დაწესებულებაში დასაქმებულ მსჯავრდებულს სამუშაო დღეების შესაბამისად მოსახდელი სასჯელის ვადა შეუმცირდება. ამ ახალი მექანიზმის ეფექტიანად ასამუშავებლად აუცილებელია დაწესებულებებში დასაქმების შესაძლებლობების გაზრდა.⁷⁸

ანგარიშში ხაზგასმულია, რომ არსებობს გარკვეული გამოწვევები, მათ შორის, ლგბტ თემთან ასოცირებული პირების მიმართ არსებული სტიგმა, ფსიქოლოგიური ძალადობა, მათი იზოლირება და გარიყვა ციხის საერთო ცხოვრებიდან; ენობრივი ბარიერის გამო უცხოელი პატიმრების შეზღუდული ხელმისაწვდომობა სერვისებზე; საკვების მომზადებისას სხვადასხვა რელიგიური კონფესიის წარმომადგენელთა საჭიროებების გათვალისწინებლობა; არასრულწლოვანთა მოთავსება სრულწლოვანთა დაწესებულებაში (N2 და N8 დაწესებულებებში), ასევე ქალი მსჯავრდებულების ყოფნა მამაკაცთა (N2 დაწესებულება) დაწესებულებაში, სადაც სპეციალური პენიტენციური დაწესებულებებისგან განსხვავებით, არ არის უზრუნველყოფილი სათანადო სერვისები.⁷⁹

სახალხო დამცველი რეკომენდაციით მიმართავს სასჯელალსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს:

- 2018 წელს გაიზარდოს სარეაბილიტაციო აქტივობების მოცულობა;
- დახურული და განსაკუთრებული რისკის დაწესებულებებში მყოფ პატიმრებს მიეცეთ 1 საათზე მეტი ხნით სუფთა ჰაერზე ყოფნის შესაძლებლობა;
- სარეაბილიტაციო პროგრამების ინტერესების სფეროს განსაზღვრის მიზნით, 2018 წელს უზრუნველყოს ყველა მსჯავრდებულის გამოკითხვა;
- ერთსა და იმავე ტიპის დაწესებულებებში უზრუნველყოს ერთგვაროვანი, საბაზისო სარეაბილიტაციო პროგრამების განხორციელება;
- უზრუნველყოს 2017 წელს დაბალი რისკის დაწესებულებებში განხორციელებული სარეაბილიტაციო პროგრამების განხორციელება ნახევრად ღია ტიპის დაწესებულებებში; 2017 წელს ნახევრად ღია ტიპის დაწესებულებებში განხორციელებული სარეაბილიტაციო პროგრამების განხორციელება დახურული ტიპის დაწესებულებებში ინფრასტრუქტურისა და უსაფრთხოების ნორმების გათვალისწინებით; უზრუნველყოს 2017 წელს დახურული ტიპის დაწესებულებებში განხორციელებული სარეაბილიტაციო პროგრამების განხორციელება განსაკუთრებული რისკის დაწესებულებებში ინფრასტრუქტურისა და უსაფრთხოების ნორმების გათვალისწინებით;
- 2018 წელს გაიზარდოს ფსიქოლოგებისა და სოციალური მუშაკების რაოდენობა;
- 2018 წელს გაიზარდოს სოციალური განყოფილების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა და მიენოდოს სახალხო დამცველის აპარატს ინფორმაცია სამუშაო პირობების გაუმჯობესების შესახებ;
- უვადოდ თავისუფლებააღკვეთილ პირებს N6 და N7 დაწესებულებებში N8 დაწესებულების მსგავსად მიეცეთ იმავე სარეაბილიტაციო აქტივობებში ჩართვის შესაძლებლობა.⁸⁰

სასჯელალსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს 2017 წლის ანგარიში და ოფიციალური საჭარო ინფორმაცია

სასჯელალსრულებისა და პრობაციის ოფიციალური სტატისტიკური ინფორმაციის თანახმად, რომელიც ყოველწლიური ანგარიშების სახით არის წარმოდგენილი, 2017 წლის განმავლობაში დაფიქსირდა 2397⁸¹ რესოციალიზაციის დასრულებული ღონისძიება. აღნიშნული ღონისძიებები მოიცავდა ზოგად, პროფესიულ და უმაღლეს განათლებას; სახელობო-პროფესიულ კურსებს; საგანმანათლებლო ტრენინგ-პროგრამებს; ფსიქო-სოციალურ სარეაბილიტაციო პროგრამებს; სპორტულ და კულტურულ აქტივობებს; დასაქმების შესაძლებლობას. რესოციალიზაციის მიმდინარე ღონისძიებები აღრიცხულია თვეების მიხედვით⁸² (იხ. დანართი N8).

მსჯავრდებულთა შრომის შესაძლებლობასთან დაკავშირებით, სტატისტიკურ ინფორმაციაში წარმოდგენილი იყო ინფორმაცია სამეურნეო მომსახურებაში, ინდივიდუალურ საქმიანობაში და სწარმოებში დასაქმებულ მსჯავრდებულთა შესახებ. თუმცა, როგორც დასაქმებასთან, ასევე სხვა სახის პროგრამებთან დაკავშირებით ინფორმაცია წარმოდგენილი არის თვეების მიხედვით და როგორც სხვა შემთხვევებში, იმის განსაზღვრა, თუ რამდენი მსჯავრდებულს ჰქონდა დასაქმების შესაძლებლობა, ამ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, შეუძლებელია.

სასჯელალსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს მიერ მონოდეგული ოფიციალური საჭარო ინფორმაციის თანახმად,⁸³ 2017 წლის განმავლობაში პენიტენციურ სისტემაში ხორციელდებოდა სახელობო/პროფესიული სწავლება; სატრენინგო/საგანმანათლებლო პროგრამები; კომპიუტერიული სასწავლო პროგრამა; ფსიქო-სოციალური თერაპიები; ფსიქო-სოციალური პროგრამები/ტრენინგები;

78 იქვე, გვ. 49.

79 იქვე, გვ. 51.

80 იქვე, გვ. 54.

81 <http://moc.gov.ge/images/temp/2018/06/01/074f28c5061f281112c1c231489296a.pdf>, წაწახია 2018 წლის 8 სექტემბერს;

82 <http://moc.gov.ge/images/temp/2017/06/02/d4a8c18689d1447d239ff30b91c5213c.pdf>

83 სასჯელალსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს (MOC 8 18 008-9865) 04/09/2018 დათარიღებული წერილი.

ინტელექტუალური და შემეცნებითი კონკურსები/შეხვედრები; კულტურული ღონისძიებები და სპორტული აქტივობები. საჯარო ინფორმაციის სახით არ იქნა მონოდებული ინფორმაცია თუ რომელ დაწესებულებებში ხორციელდებოდა აღნიშნული პროგრამები და რამდენი მსჯავრდებული იყო ამ პროცესში ჩართული. დასაქმებასთან დაკავშირებით, საჯარო ინფორმაციის სახით, მონოდებულ იქნა ინფორმაცია დაწესებულებების მიხედვით სამეურნეო მომსახურებაში ჩართულ მსჯავრდებულთა გარდა. კერძოდ, აღნიშნულ პერიოდში ხორციელდებოდა შემდეგი სახის პროგრამები: სამკვრელო (N5 დაწესებულება), თონე (N8, N14, N15, N16 დაწესებულებები) და სილამაზის სალონი (N5, N12, N15 დაწესებულებები).

არც ოფიციალურ ვებ-გვერდზე განთავსებულ ინფორმაციაში, რომელიც გვეთ არის აღნიშნული, არ არის მოცემული ინფორმაცია დაწესებულებების მიხედვით და პროგრამებში ჩართულ მსჯავრდებულთა რაოდენობის შესახებ. არის მხოლოდ მითითებული 700 დასრულებული რესოციალიზაციის პროგრამა. ინფორმაცია თვეების მიხედვით არის მოცემული და მაღალი ალბათობით, როგორც სხვა შემთხვევებში, სხვადასხვა სახის პროგრამაში ერთიდაიგივე ადამიანები იყვნენ ჩართული, შესაბამისად, ზუსტად განსაზღვრა, სად ხორციელდებოდა ეს პროგრამები და რამდენი მსჯავრდებული იყო ჩართული, ამ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, არის შეუძლებელი.

სასჯელის მოხდის ინდივიდუალურ დაგეგმვის პროცესში ჩართულ პირებთან და იმ დაწესებულებებთან დაკავშირებით, სადაც ეს პროგრამა ხორციელდება, სამინისტროს მიერ წარმოდგენილ იქნა 2017 წლის ინფორმაცია:⁸⁴

დაწესებულება	მსჯავრდებულთა რაოდენობა
N2	31
N3	6
N5	182
N6	7
N8	27
N11	9
N12	20
N14	58
N15	12
N16	137
N17	10
N18	3
N19	23
ჯამი	525

სპეციალური პენიტენციური სამსახურის მიერ, საჯარო ინფორმაციის სახით ასევე წარმოდგენილ იქნა ინფორმაცია 2018 წლის სექტემბერში, როგორც პენიტენციურ დაწესებულებებში მიმდინარე საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო პროგრამებთან დაკავშირებით, ასევე სასჯელის მოხდის ინდივიდუალური დაგეგმვის პროცესში ჩართულ მსჯავრდებულების შესახებ. აღნიშნულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, წინა წლებთან შედარებით, მნიშვნელოვნად არის გაზრდილი საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო პროგრამები. თუმცა არც ამ შემთხვევაში არ იქნა წარმოდგენილი ინფორმაცია ამ პროგრამებში ჩართულ მსჯავრდებულთა შესახებ, რის გამოც, ამ ინფორმაციაზე დაყრდნობით, რთულია იმის შეფასება, თუ რამდენ მსჯავრდებულს აქვს შესაძლებლობა ისარგებლოს ამ სერვისებით. სასჯელის მოხდის ინდივიდუალური დაგეგმვის პროცესში ჩართულ პირთა რაოდენობასთან დაკავშირებით, მნიშვნელოვანია იმის შეფასება, თუ რა პრინციპით ხდება მსჯავრდებულების შერჩევა ამ პროცესში ჩართვის მიზნით, განსაკუთრებით დიდი ზომის პენიტენციურ დაწესებულებებში, მაშინ როდესაც კანონმდებლობით ვგალობთ ყველა მსჯავრდებულს ჩართონ ამ პროცესში. ამ საკითხთან დაკავშირებით, უფრო მეტ ინფორმაციას იძლევა სხვადასხვა ორგანიზაციების მიერ განხორციელებული კვლევების მეორადი ანალიზი, რომელიც წარმოადგენილია ქვემოთ და გვაძლევს გარკვეული დასკვნების გამოტანის შესაძლებლობას

84 სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტროს (MOC 8 18 008-9865) 04/09/2018 დათარიღებული წერილი.

საგანმანათლებლო-სარეზილიენტობის პროგრამები 2018 წლის საქმიანობაში

პენიტენციური დაწესებულება	პროგრამა	განმახორციელებელი
N2	ქართული, როგორც მეორე ენა	კოლეჯი „იბერია“
	ინგლისური ენის შემსწავლელი კურსი	კოლეჯი „იბერია“
	კომპიუტერის შემსწავლელი საბაზისო კურსი	კოლეჯი „იბერია“
	ატლანტისი	ადმინისტრაცია
	მართვის მონუმბის შემსწავლელი თეორიული კურსი	კოლეჯი „იბერია“
N3	სტრესის მართვა	დაწესებულების ადმინისტრაცია
N5	ქართული, როგორც მეორე ენა	კოლეჯი „მოდუსი“
	კონდიტერის კურსი	კოლეჯი „იკაროსი“
	გალობის კურსი	საქართველოს საპატრიარქო
	მასაჟი	ასოციაცია „ქალი და ბიზნესი“
	ხეზე კვეთა	ორგანიზაცია „აფხაზეთი“
	სპორტული მასაჟი და რეაბილიტაცია	კოლეჯი „მოდუსი“
	სამკერვალო ნაწარმის სპეციალისტის კურსს	კოლეჯი „მოდუსი“
N8	გერმანული ენის შემსწავლელი კურსი	კოლეჯი „სპექტრი“
N11	ინგლისური ენის შემსწავლელი კურსი	გლდანის პროფესიული გადამზადების ცენტრი
	EQUIP - ანტისოციალური ქცევის მქონე მოზარდების სარეზილიენტობის პროგრამა	ადმინისტრაცია
	ცხოვრების ჯანსაღი წესი	ადმინისტრაცია
N12	ადიქტურ პირთა სარეზილიენტობის პროგრამა	ადმინისტრაცია
	სასარგებლო უნარების განვითარების პროგრამა	ადმინისტრაცია
	გიდობის შემსწავლელი კურსი	კოლეჯი „იკაროსი“
	ტუროპერატორის შემსწავლელი კურსი	კოლეჯი „იკაროსი“
	ინგლისური ენის შემსწავლელი კურსი	გლდანის პროფესიული გადამზადების ცენტრი
	მენარმეობა	კოლეჯი „სპექტრი“
N14	არტ-თერაპია	ადმინისტრაცია
	ბრაზის მართვა	ადმინისტრაცია
	პენიტენციური სტრესის მართვა	ადმინისტრაცია
	ელექტრიკოსის შემსწავლელი კურსი	კოლეჯი „იბერია“
	ინგლისური ენის შემსწავლელი კურსი	კოლეჯი „იბერია“
	მართვის მონუმბის შემსწავლელი თეორიული კურსი	კოლეჯი „იბერია“
	ზეინკალ-სანტეფნიკოსი	კოლეჯი „იბერია“
	ფილაამწყობი	კოლეჯი „იბერია“
	კომპიუტერული გრაფიკის შემსწავლელი კურსი	კოლეჯი „იბერია“
N15	ადიქტური პირთა სარეზილიენტობის პროგრამა	ადმინისტრაცია
	ინგლისური ენის შემსწავლელი კურსი	ილია წინამძღვრიშვილის სახელობის კოლეჯი
	მართვის მონუმბის შემსწავლელი თეორიული კურსი	ილია წინამძღვრიშვილის სახელობის კოლეჯი
	ელექტრიკოსის შემსწავლელი კურსი	ილია წინამძღვრიშვილის სახელობის კოლეჯი
	მენარმეობა	ილია წინამძღვრიშვილის სახელობის კოლეჯი
	ქართული, როგორც მეორე ენა	ილია წინამძღვრიშვილის სახელობის კოლეჯი

N16	ხეზე კვეთა	ადმინისტრაცია
	ადიექტური პირთა სარებილიტაციო პროგრამა	ადმინისტრაცია
	მინანქრის შემსწავლელი თეორიული კურსი	ორგანიზაცია, აფხაზეთი
	კოგნიტურის და სოციალური უნარების განვითარება	ადმინისტრაცია
	ბიბლიოთერაპია	ადმინისტრაცია
	სასარგებლო უნარების განვითარების პროგრამა	ადმინისტრაცია
	პენიტენციური სტრესის მართვა	ადმინისტრაცია
	გერმანული ენის კურსი	კოლეჯი „მოდუსი“
	სასტუმროს საქმის წარმოების კურსი	კოლეჯი „იკაროსი“
	ინგლისური ენის კურსი	კოლეჯი „სპექტრი“
	ქართული, როგორ მეორე ენა	კოლეჯი „მოდუსი“
	ტუროპერატორის კურსი	კოლეჯი „იკაროსი“
	მცირე ბიზნესის წარმოების შემსწავლელი კურსი	კოლეჯი „იკაროსი“
	ტყავის აქსესუარების შესწავლა	ადმინისტრაცია
	მართვის მონუმბის შემსწავლელი თეორიული კურსი	კოლეჯი „სპექტრი“
კომპიუტერული გრაფიკის შემსწავლელი კურსი	კოლეჯი „მოდუსი“	
N17	ინგლისური ენის კურსი	კოლეჯი „მოდუსი“
	ქართული, როგორ მეორე ენა	კოლეჯი „მოდუსი“
	კომპიუტერული გრაფიკის შემსწავლელი კურსი	კოლეჯი „მოდუსი“
	ხეზე კვეთა	ადმინისტრაცია
N19	ინფორმაციული ტექნოლოგიების მხარდაჭერის სპეციალისტი	კოლეჯი „მოდუსი“
	არტ-თერაპია	ადმინისტრაცია
N19	ერგო-თერაპია	ადმინისტრაცია
	პენიტენციური სტრესის მართვა	ადმინისტრაცია

სასჯალის მოხდის ინდივიდუალური დაგეგმვის პროცესში ჩართულ მსჯავრდებულები 2018 წლის საქებმებში

დანესებულება	პროგრამაში ჩართულ პატიმართა რაოდენობა	დანესებულებაში ¹ პატიმართა რაოდენობა 2018 წლის ივლისის ბოლოს
N2	87	1176
N3	2	52
N5	105	303
N6	7	180
N8	710	2818
N9	5	37
N11	28	28
N12	119	265
N14	36	1004
N15	1010	1857
N16	181	180
N17	94	1887
N18	2	109
N19	21	85
ჯამი	2407	9992

კვლევების მეორადი ანალიზი

სერვისების⁸⁵ სიმცირე გამოწვევას წარმოადგენს პენიტენციურ დაწესებულებებში. სერვისები მხოლოდ რამდენიმე პენიტენციურ დაწესებულებაშია აკუმულირებული და საჭიროა გეოგრაფიული არეალის უფრო მეტად გაზრდა.⁸⁶ კვლევებმა აჩვენა, რომ პენიტენციურ დაწესებულებაში ზემოთ ჩამოთვლილ უწყებებს შორის ყველაზე მწვავედ დგას სერვისების ნაკლებობა ბენეფიციართა⁸⁷ დიდი რაოდენობის გათვალისწინებით.⁸⁸ ერთ-ერთი კვლევის თანახმად პენიტენციურ სისტემაში შექმნილი 23 სარეაბილიტაციო პროგრამა, რომელთა შორის ნაწილი წარმოადგენს სარეაბილიტაციო ინტერვენციებს - შემეცნებასა და ქცევის შეცვლაზე ორიენტირებულ პროგრამებს, ხოლო დანარჩენი - მხოლოდ საინფორმაციო ტიპის ღონისძიებებს, არ არის საკმარისი.⁸⁹

კვლევებმა აჩვენა, რომ სხვადასხვა სახის სერვისების ცალკეული კომპონენტი, პროექტი და ამა თუ იმ უწყების აქტივობა არ არის ერთი ხედვის ნაწილი. სერვისების/პროგრამების დაგეგმვა არ ხდება ერთიანად და მრავალწლიანი პერსპექტივით, შეინიშნება პროგრამების დანერგვის ფრაგმენტულობა და კომპლექსური მიდგომის ნაკლებობა.⁹⁰ აღნიშნული ეხება, როგორც პროფესიული განათლების, ასევე, დასაქმებისა და ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაციის საკითხებს. ასევე, გამოიკვეთა, რომ არ ხდება პროგრამების უწყვეტობის უზრუნველყოფა პატიმრის პენიტენციურ დაწესებულებაში მოხვედრის დღიდან გათავისუფლების შემდგომი პერიოდის ჩათვლით.

კვლევებმა აჩვენა, რომ უმეტეს შემთხვევებში არ ხდება პროგრამის განმახორციელებელი თანამშრომლების და უშუალოდ პროგრამების ხარისხის კონტროლი, არც სარეაბილიტაციო და არც პროფესიული პროგრამების მიმართულებით, რაც მნიშვნელოვან გამოწვევას წარმოადგენს. არსებული ხარისხის კონტროლის მექანიზმები არაერთგვაროვანია და არ არის სისტემატიზირებული. მაგალითად, სერვისის ზოგიერთი მიმწოდებელი იღებს უკუკავშირის მის განხორციელებულ პროგრამასთან დაკავშირებით წერილობით, ხოლო ზოგი ან საერთოდ არ იღებს ასეთი სახის უკუკავშირს, ან მხოლოდ სიტყვიერად. სუპერვიზიის/მონიტორინგის სისტემის გარკვეული ელემენტები არსებობს იმ შემთხვევებში, როდესაც სერვისის მიმწოდებელი უშუალოდ პენიტენციური დეპარტამენტის პერსონალია. თუმცა გარე ორგანიზაციების მიერ მიწოდებული სერვისების სუპერვიზია ხშირ შემთხვევაში არ ხდება. გარდა ამისა, რთულია იმის განსაზღვრა, თუ რამდენად ეფექტიანად ხორციელდება სუპერვიზია, თუნდაც პენიტენციური სისტემის თანამშრომლების მიერ მიწოდებულ სერვისებთან დაკავშირებით. რაიმე სახის ინსტრუქცია და ინსტრუმენტები ამ ეტაპზე შემუშავებული არ არის.⁹¹

როგორც კვლევებმა აჩვენა, პენიტენციურ სისტემაში, ბენეფიციარებს აქვთ დაბალი მოტივაცია ჩაერთონ პროგრამებში. ხშირ შემთხვევაში, მათ არ აქვთ სრულყოფილი ინფორმაცია იმ არსებული სერვისების შესახებ, რომელსაც ახორციელებენ შესაბამისი უწყებები. ამ ეტაპზე არ არის ჩამოყალიბებული ბენეფიციართა მოტივირების ეფექტიანი და მტკიცებულებებზე დაფუძნებული სისტემა, რაც არსებულ სერვისებს/პროგრამებს ბენეფიციართათვის მეტად მიმზიდველს გახდიდა.⁹²

გარდა ამისა, პენიტენციური სისტემაში არ ხდება განსაზღვრა იმ სერვისების, რომლის საჭიროება აქვთ ბენეფიციარებს. როგორც წესი, პენიტენციურ დეპარტამენტს არ აქვს წინასწარ განსაზღვრული იმ სერვისების ჩამონათვალი, რისი საჭიროებაც შესაძლოა არსებობდეს, მაგალითად, ყოველი წლის დასაწყისში. აღნიშნული საჭიროებები აუცილებლად უნდა იყოს განსაზღვრული მტკიცებულებებზე დაყრდნობით და ეს ინფორმაცია ხელმისაწვდომი უნდა იყოს სერვისის მიმწოდებელი არასმთავრობო ორგანიზაციებისთვის.⁹³

როგორც სერვისების მიწოდების კუთხით, ასევე სარეაბილიტაციო პროცესის ეფექტიანად მართვის მიზნით, პირველ რიგში, აუცილებელია სოციალური მუშაკების და ფსიქოლოგების საკმარისი რაოდენობის არსებობა. როგორც კვლევებმა აჩვენა, აღნიშნული გამოწვევას წარმოადგენს, პენიტენციურ სისტემაში⁹⁴. ფსიქოლოგებისა და სოციალური მუშაკების რაოდენობის სიმცირე, შტატების არასაკმარისი რაოდენობა, გავლენას ახდენს განუვლი სერვისების ხარისხზე, მათ შორის, ბენეფიციარებთან ინდივიდუალური მუშაობის ეფექტიანობაზე. ამავდროულად, მნიშვნელოვანია ამ პროფესიონალთა უწყვეტი განათლების სისტემის ჩამოყალიბება, პროფესიული ზედამხედველობის უზრუნველყოფა და მათ გადამზადებაზე მუდმივი ზრუნვა.

85 სერვისების ქვეშ იგულისხმება - სარეაბილიტაციო (ფსიქო-სოციალური და სხვა სახის), საგანმანათლებლო და დასაქმების კუთხით არსებული პროგრამები.

86 პენიტენციური დაწესებულებებიდან მსჯავრდებულთა განთავისუფლებისათვის მომზადების პროცესი, როგორც „გარდამავალი მენეჯმენტის“ შემადგენელი ნაწილი, 2018. გვ. 68-71.

87 ბენეფიციარის ტერმინის ქვეშ იგულისხმება - პატიმარი (მსჯავრდებული), პრობაციონერი, ყოფილი მსჯავრდებული.

88 კანონთან კონფლიქტში მყოფი პირების რეაბილიტაციის პროცესის ანალიზი, თბ, 2017, გვ. 55.

89 იქვე, 56.

90 კანონთან კონფლიქტში მყოფი პირების რეაბილიტაციის პროცესის ანალიზი, თბ, 2017, გვ. 59.

91 იქვე, გვ. 85.

92 იქვე, გვ. 65-66.

93 პენიტენციური დაწესებულებებიდან მსჯავრდებულთა განთავისუფლებისათვის მომზადების პროცესი, როგორც „გარდამავალი მენეჯმენტის“ შემადგენელი ნაწილი, 2018. 109-110.

94 იქვე, გვ. 55.

მოდულური სწავლება (პროფესიული განათლების კუთხით) ხორციელდება როგორც პენიტენციურ დაწესებულებებში, ისე საზოგადოებრივ კოლეჯებში. პენიტენციურ სისტემაში პროფესიული სწავლება არ არის თანაბრად ხელმისაწვდომი ყველა დაწესებულებაში. იქ, სადაც ხორციელდება ამ ტიპის სწავლება, ბენეფიციარს აქვს საშუალება მოკლე ვადაში (6 თვე) ერთ-ერთი მოდულის გავლით მოიპოვოს შესაბამისი კრედიტები. თუმცა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ პენიტენციურ დაწესებულებებში ხშირად განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ შემოთავაზებული კურსები მხოლოდ თეორიულ სწავლებას ეფუძნება და არ მოიცავს პრაქტიკულ ნაწილს, მაშინ, როდესაც ბენეფიციართა ნაწილისთვის მოდულურ სწავლებასთან შედარებით უპირატესია პრაქტიკაზე დაფუძნებულ მოკლევადიან (6 თვეზე ნაკლები) პროგრამებში ჩართვა.⁹⁵ ამიტომ მნიშვნელოვანია, რომ პროფესიული განათლების მიმწოდებელმა სწავლების პარალელურად მოახდინოს პრაქტიკული აღჭურვილობის ბაზის შექმნა და აღნიშნულის საშუალებით კურსის მიწოდება.

როგორც კვლევებმა⁹⁶ აჩვენა, არ არსებობს სხვადასხვა სახის სერვისების თაობაზე ისეთი ბაზები, რომელიც ხელმისაწვდომი იქნებოდა სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებისა და არასამთავრობო ორგანიზაციისათვის. აღნიშნული ბაზები სასურველია შეიცავდეს უახლეს ინფორმაციას მიმდინარე და წარსულში არსებული პროგრამების შესახებ როგორც სახელმწიფო, ისე არასამთავრობო სექტორში. ამგვარი ბაზის არარსებობა, ბუნებრივია, ხელს უშლის ასევე პროგრამების ეფექტურ დაგეგმვას. არსებული პრაქტიკით იკვეთება, რომ მიმდინარე პროგრამებთან დაკავშირებით ინფორმაციის არარსებობის გამო, ორგანიზაციები ზოგჯერ ერთსა და იმავე სერვისს სთავაზობენ ბენეფიციარებს, სხვა საჭირო სერვისები კი საერთოდ არ არის მიწოდებული. გარდა ამისა, მტკიცებულებებზე დაყრდნობით, უნდა იყოს იდენტიფიცირებული იმ სერვისების ჩამონათვალი, რომლის საჭიროებაც აქვთ პენიტენციურ დაწესებულებებში.

გამოვლინდა, რომ პენიტენციური სისტემიდან მსჯავრდებულთა გათავისუფლებისათვის მომზადების პროცესში პენიტენციურ დეპარტამენტსა და პრობაციის ეროვნულ სააგენტოს შორის თანამშრომლობა იწყება მსჯავრდებულის მხოლოდ შესაძლო ვადაზე ადრე გათავისუფლებამდე (ან სასჯელის მოუხდელი ნაწილის უფრო მსუბუქი სასჯელით შეცვლამდე) 3 თვით ადრე. ეს თანამშრომლობა ამ ეტაპზე მხოლოდ შემოიფარგლება ქალ და არასრულწლოვან მსჯავრდებულთა გათავისუფლებისათვის მომზადების პროცესში. ასევე, ეს პროცესი ამჟამად უკვე ეხება N16 დაბალი რისკის პენიტენციურ დაწესებულებაში გათავსებულ მსჯავრდებულებს.⁹⁷ ხოლო, პენიტენციურ დეპარტამენტსა და დანაშაულის პრევენციის ცენტრს შორის დღეს არსებული თანამშრომლობა შემოიფარგლება მხოლოდ ბენეფიციართათვის ინფორმაციის მიწოდებით, თუ რა სახის სერვისებზე შეიძლება ჰქონდეთ წვდომა გათავისუფლების შემდეგ. მხოლოდ აღნიშნული აქტივობა არ წარმოადგენს გათავისუფლებისათვის მომზადების პროცესის ეფექტურ მექანიზმს. ამ კუთხით აშკარად გამოიკვეთა უწყებებს შორის თანამშრომლობის ხარვეზები, განსაკუთრებით ბენეფიციართათვის ზუსტი ინფორმაციის მიწოდების კუთხით, თუ რა როლი აქვს დანაშაულის პრევენციის ცენტრს და რას სთავაზობს მათ გათავისუფლების შემდეგ.⁹⁸

როგორც კვლევებმა აჩვენა, ბენეფიციართათვის სერვისების მიწოდების პროცესში კრიმინალური სუბკულტურა არის ერთ-ერთი ხელის შემშლელი ფაქტორი. ერთ-ერთი მიზეზი, თუ რატომაც ვერ ხორციელდება სხვადასხვა სახის სერვისებში ბენეფიციართა ჩართვა, არის კრიმინალური სუბკულტურა.⁹⁹ კვლევები აჩვენებს, რომ კრიმინალურ სუბკულტურაში არსებული წესების თანახმად, ბენეფიციართა ჩართვა საგანმანათლებლო-სარეაბილიტაციო პროგრამებში ცუდ ტონად ითვლება პატიმართა გარკვეულ ჯგუფებს შორის, რის გამოც აღნიშნული ფაქტორი შესაძლოა ახდენდეს გავლენას ბენეფიციართა მოტივაციაზე.¹⁰⁰

ადეკვატური ინფრასტრუქტურის არსებობა წარმოადგენს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან კომპონენტს შესაბამისი სერვისების ორგანიზების კუთხით პენიტენციურ დაწესებულებებში. კვლევებმა აჩვენა, რომ ამ ეტაპზე არ არის ჩამოყალიბებული ინფრასტრუქტურის განვითარების მოკლევადიანი და გრძელვადიანი გეგმა. ინფრასტრუქტურასთან დაკავშირებული პრობლემები აფერხებს ბენეფიციართა ეფექტიანი რეაბილიტაციის პროცესს (შესაბამისი სივრცეების არ არსებობა) და პატიმართა რისკების მიხედვით ეფექტიან კლასიფიცირებას, რაც ერთ-ერთ გამოწვევას წარმოადგენს კრიმინალური სუბკულტურის გავლენების შემცირების კუთხითაც, რაც ამავედროულად ხელს უშლის სარეაბილიტაციო პროცესის ეფექტურ ორგანიზებას.¹⁰¹

95 „დასაქმების ბაზრის და კანონთან კონფლიქტში მყოფ პირთა პროფესიული შესაძლებლობები და საჭიროებები“, სიდა, თბ., 2017.

96 იქვე, გვ. 59.

97 პენიტენციური დაწესებულებებიდან მსჯავრდებულთა განთავისუფლებისათვის მომზადების პროცესი, როგორც „გარდამავალი მენეჯმენტის“ შემადგენელი ნაწილი, 2018, გვ.113.

98 იქვე, გვ., 57-58.

99 იქვე, გვ. 64.

100 იქვე, გვ. 65-66.

101 იქვე, გვ. 64.

დანართი №1

მიმდინარეობა		თვეები												სულ
		თებერვალი	მარტი	აპრილი	მაისი	ივნისი	ივლისი	აგვისტო	სექტემბერი	ოქტომბერი	ნოემბერი	დეკემბერი		
პროგრამები		934	916	160	298	196	317	466	161	470	435	345	577	5275
გადამზადებითი	დასრ.						14	9					8	31
	მიმდ.				40	46	33	33	61	45	47	48	62	
ფსიქო-სოც. რეაბილიტაცია	დასრ.	46	3	31	64	18	67	70	30	49	115	97	164	754
	მიმდ.	115	146	129	170	135	144	102	112	41	230	235	201	
პროფესიული განათლება	დასრ.						14	13	42	42		33	89	233
	მიმდ.	12	14	6	25	26	54	55	83	189	193	143	241	
არტ-თერაპია	დასრ.	7					8						4	19
	მიმდ.		27	28	21	17	4	3	13	13	12	9	7	
ზოგადი განათლება	დასრ.													0
	მიმდ.	22	37	51	64	72	64	83	60	66	76	70	76	
უმალესი განათლება	დასრ.							1						1
	მიმდ.													
სახელობო განათლება	დასრ.							13	8	12			118	151
	მიმდ.	12	27	28	27	23	71	102	149	297	307	264	98	
სპორტი	დასრ.	23	15			44	75	48	26	75	99	36	13	454
	მიმდ.		28	10	10	74	74	45	38	38	34	54	4	
კულტურული ღონისძიებები	დასრ.	858	887	125	231	131	136	312	55	292	221	179	181	3608
	მიმდ.		34	38	40		4					15		
შრომა	დასრ.		11	4	3	3	3							24
	მიმდ.		407	454	443	485	470	471	464	522	523	531	501	

დანართი N2

N	ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაცია	N2	N8	N12	N14	N15	N16	N17
1.	ცხოვრების ჯანსაღი წესი	45	18	17	8	10	28	35
2.	საზოგადოებაში დაბრუნება/გათავისუფლებისათვის მომზადება	12		9	15		17	12
3.	სტრესის მენეჯმენტი	11	18	10	13			7
4.	კოგნიტური და სოციალური უნარები	10		22			5	
5.	ბრაზის/აგრესიის/კონფლიქტის განმუხტვა		8		14			
6.	სასარგებლო/სოციალური უნარები/ პოზიტიური აზროვნების განვითარება			11	16	28		10
7.	აივ ინფექცია/შიდსი	50		13		12		
8.	ტუბერკულოზი	15	10	11	13	13		
9.	ტრეფიკინგის წინააღმდეგ ბრძოლა	10	24	11			25	19
10.	ართ თერაპია	78			21		28	11
ჯამი		231	78	104	100	79	103	94

დანართი N3

პროგრამები/ღონისძიებები იანვარი		თვეები												სულ
		თებერვალი	მარტი	აპრილი	მაისი	ივნისი	ივლისი	აგვისტო	სექტემბერი	ოქტომბერი	ნოემბერი	დეკემბერი		
ზოგადი განათლება	დასრულებული													0
	მიმდინარე	30	31	74	55	61	52	51	39	42	42	46	41	564
უმაღლესი განათლება	დასრულებული													0
	მიმდინარე													0
პროფესიული განათლება (აკრედიტირებული)	დიპლომირებული													0
	დასრულებული													0
	მიმდინარე													0
არაფორმალური სახელობლო პროფესიული განათლება	სერთიფიცირებული													0
	დასრულებული					4								4
	მიმდინარე	47	48	98	132	126	92	122	110	107	184	108	97	1271

საგანმანათლებლო ტრენინგ პროგრამები	სერთიფიცირებული													0
	დასრულებული			194	96	28		41		197	29		34	619
	მიმდინარე	339	432	240	98	80	475	450	449	208	214	698	694	4377
ფსიქო-სოციალური პროგრამები	დასრულებული	67	64	44	49	121	117	27	28	17	20	4	11	569
	მიმდინარე	61	12	10	32	18	19	14	102	138	134	145	166	851
ფსიქო-სოციალური თერაპია	დასრულებული							6	5			27		38
	მიმდინარე	19	10	11	11	58	89	80	89	83	73	64	23	610
შრომა	დასრულებული			34										34
	მიმდინარე	489	522	535	518	511	525	500	509	511	520	504	515	6159
სპორტული წვრთნა	სერთიფიცირებული													0
	დასრულებული										7			7
	მიმდინარე	17	23	23	50	63	60	47	46	40	29	87	45	530
სპორტული ღონისძიებები (ტურნირები)	დასრულებული	40	21	66	34	30	53	63	26	56	170	47	25	631
	მიმდინარე													0
კულტურული ღონისძიებები	დასრულებული	89	95	75	110	122	57	141	112	97	214	87	168	1367
	მიმდინარე													0
სხვა ღონისძიებები	სერთიფიცირებული													0
	დასრულებული													0
	მიმდინარე													0
სულ		1198	1258	1404	1185	1222	1539	1542	1515	1496	1636	1817	1819	17631

დანართი N4

N5 დანესებულებაში განხორციელებული აქტივობები		მონაწილეთა რაოდენობა
ფსიქო-სოციალური სარეაბილიტაციო პროგრამები		
1.	ატლანტისი	16
2.	გათავისუფლებისთვის მზადება	11
3.	ოჯახურ სირთულეებთან გამკლავება	6
4.	კოგნიტური და სოციალური უნარები	18
5.	ტრენინგი სტრესის შესახებ	6
სულ		57
სპორტული/კულტურული ღონისძიებები		
1.	შეჯიბრი საზრიანობასა და შემოქმედებითობაში	100

2.	ღონისძიება „ქალი მომავლის იმედით“	150
3.	პანტომიმის თეატრი	12
4.	სპექტაკლი „კაცი, რომელსაც ლიტერატურა ძლიერ უყვარდა“	100
5.	სპექტაკლი „ვიდრე უფლისწული თავს მოიკლავს“	100
6.	თეატრალური ნარმოდგენა „მოდით მნახეთ, მე აქ ვსახლობ, მზე აქ შემიჩერებია“	33
7.	მონანილეობა გადაცემაში „ცოდნა ფულია“	2
8.	მხიარულთა და საზრიანთა კლუბი“	100
9.	„გადაწერე ვეფხისტყაოსანი“	3
10.	პოეზიის საღამო	50
11.	ლიტერატურული კონკურსი	4
12.	მუსიკალური კონცერტები	150
13.	მხატვრული ფილმების ჩვენება	80
სულ		884
პროფესიული, სახელობო კურსები/ტრენინგები		
1.	გიდის (ტურიზმი) სატრენინგო პროგრამა	11
2.	სასტუმროს პერსონალის მომზადება	9
3.	სასტუმროს საქმის მწარმოებელი	10
4.	ტუროპერატორის კურსი	9
5.	ლექცია თემაზე „საუბრები თარგმანზე“	40
6.	ლექცია-სემინარი რელიგიურ და თეოლოგიურ თემებზე	90
7.	ბრალდებულთა/მსჯავრდებულთა უფლებები	176
8.	ტრენინგი ადამიანებით ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის (ტრეფიკინგის) შესახებ	36
9.	ტრენინგი რეპროდუქციული ჯანმრთელობის შესახებ	7
10.	კერვა	12
11.	სტილისტი	28
12.	თევა	13
13.	მასაჟის შემსწავლელი კურსი	18
14.	ქართული ენის შემსწავლელი კურსი	24
15.	ინგლისურის ენის შემსწავლელი კურსი	28
16.	გერმანული ენის შემსწავლელი კურსი	17
17.	კომპიუტერული გრაფიკა	4
18.	კომპიუტერული საოფისე პროგრამების შემსწავლელი კურსი	10
სულ		542
სულ ჯამში		1483

დანართი N5

ნახევრად ღია ტიპის თავისუფლების აღკვეთის დაწესებულებებში ჩატარებული სარეაბილიტაციო აქტივობები	აქტივობებში ჩართულ პატიმართა რაოდენობა დაწესებულებების მიხედვით			
	N12	N14	N15	N17
სახელობო/პროფესიული კურსები				
გალობის შემსწავლელი კურსები	13	-	-	-
მედავითნეობის შემსწავლელი კურსი	13	-	-	-
ქართული ენის შემსწავლელი კურსი	-	-	-	14
ინგლისური ენის შემსწავლელი კურსი	74	-	13	26
გერმანული ენის შემსწავლელი კურსი	20	-	-	19
კომპიუტერული გრაფიკა	14	-	20	18
პროგრამა „Access“	-	-	10	19
კომპიუტერული საოფისე პროგრამების შესწავლა	8	-	-	6
ვებდებიანის შემსწავლელი კურსი	-	-	12	17
გიდი (ტურიზმი)	24	-	-	-
სასტუმრო საქმის მწარმოებელი	7	-	-	14
მცირე ბიზნესის მწარმოებელი	41	-	6	15
ლექცია „საუბრები თარგმანზე“	18	-	-	-
თანასწორთა განათლება და აივ ინფექცია/ შიდსი	30	-	-	-
ლექცია/სემინარი რელიგიურ და თეოლოგიურ თემებთან დაკავშირებით	89	-	-	55
ტრენინგი თემზე ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა უფლებების შესახებ	-	-	-	49
ინფორმაციული ტექნოლოგიების მხარდაჭერის სპეციალისტი	16	-	5	8
მართვის მონაშობა (თეორიული კურსი)	22	-	14	44
ხეზე კვება	-	-	-	33
ხატწერა	-	-	-	7
ტურ-ოპერატორი	7	-	4	-
ელექტრიკოსი	-	8	-	-
მეფილე	-	9	-	-
კალატოზი	-	8	-	-

დურგალი	-	3	-	-
ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაცია				
გათავისუფლებისთვის მომზადება	2333333	-	-	10
პენიტენციური სტრესი	-	-	-	13
ბრაზის მართვა	10	-	-	-
რა? სად? როდის?	12	-	-	-
პოზიტიური ქცევის როლი ოჯახურ ურთიერთობებში	16	-	-	-
პოზიტიური აზროვნების უნარების განვითარება	-	-	-	8
ბიბლიოთერაპია	9	-	-	8
კოგნიტიური და სოციალური უნარების პროგრამა COSO	26	-	-	-
ტრავმა და მისი მოვლა	12	-	-	-
თეატრალური დასი	-	-	-	15
არტთერაპია		-	-	11

დანართი N6

დანესებულება	პატიმართა საშუალო რაოდენობა წლის მანძილზე	სოციალურ მუშაკთა რაოდენობა	ფსიქოლოგთა რაოდენობა	განყოფილების უფროსი	სოციალური სამსახურის შემადგენლობა
N2	1 218	6	2	1	9
N3	101	3	1	1	5
N5	266	7	2	1	11
N6	209	10	3	1	14
N7	29	1	1	1	3
N8	2 370	20	6	1	26
N9	39	1	1	1	3
N11	16	5	2	1	8
N12	280	3	1	1	5
N14	1 152	11	1	1	13
N15	1 706	13	1	1	15
N17	1 922	11	2	1	14
N18	103	3	1	1	5
N19	101	4	1	1	6

დანართი N7

პროგრამები/დონისძიებები იანვარი		თვეები											სულ	
		თებერვალი	მარტი	აპრილი	მაისი	ივნისი	ივლისი	აგვისტო	სექტემბერი	ოქტომბერი	ნოემბერი	დეკემბერი		
ზოგადი განათლება	დასრულებული	2	4	1	4	6	6	4	4				37	68
	მიმდინარე	22	23	34	37	23	14	5	4	20	16	17		
უმაღლესი განათლება	დასრულებული												2	2
	მიმდინარე													
პროფესიული განათლება (აკრედიტირებული)	დიპლომირებული												12	12
	დასრულებული	20	61	12						51	97	22		263
	მიმდინარე	77	16					180	180	129	32	13		
არაფორმალური სახელობო/პროფესიული განათლება	სერთიფიცირებული			17									2	19
	დასრულებული					14				13	29			56
	მიმდინარე	61	69	22	63	66	81	197	148	122	87	133		
საგანმანათლებლო ტრენინგ პროგრამები	სერთიფიცირებული		6	67	47					35			14	169
	დასრულებული	125	88	63	86	43	17		10	68	154	152		806
	მიმდინარე	168	74	64	68	56	60	479	403	341	123	151		
ფსიქო-სოციალური პროგრამები	დასრულებული	24	73	77	38	71	75	45	28	35	10	11	335	822
	მიმდინარე	167	140	35	117	147	129	121	85	56	126	129		
ფსიქო-სოციალური თერაპია	დასრულებული		11	17					19		20		548	615
	მიმდინარე	34	24	4	53	65	50	50	29	30	46	37		
შრომა	დასრულებული												726	726
	მიმდინარე	483	490	491	485	481	487	490	491	474	471	454		

სპორტული წვრთნა	სერთიფიცირებული													0
	დასრულებული												52	52
	მიმდინარე	15	15	13	42	32	19	22	26	30	30	24		
სპორტული ღონისძიებები (ტურნირები)	დასრულებული	62	58	14	64	46	53	1	20	20	11	29		378
	მიმდინარე				1	1	1					1		
კულტურული ღონისძიებები	დასრულებული	362	347	379	228	237	134	66	199	3	1	125		2081
	მიმდინარე						30	21	4	4	3	3		
სხვა ღონისძიებები	სერთიფიცირებული													0
	დასრულებული	23	105	109	90	84	42	127	38	139	113	45	16	931
	მიმდინარე	46	16	6	11	30			40	14				
		618	753	756	557	501	327	243	318	364	435	384	1744	7000

დანართი N8

პროგრამები/ღონისძიებები იანვარი		თვეები											
		თებერვალი	მარტი	აპრილი	მაისი	ივნისი	ივლისი	აგვისტო	სექტემბერი	ოქტომბერი	ნოემბერი	დეკემბერი	
ზოგადი განათლება	საჯარო სკოლა	8	23	29	31	31	16	12	10	27	25	27	33
	ექსტერნატი გამოცდები*	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	4
	საატესტატო გამოცდები*	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	1
უმაღლესი განათლება	ეროვნული გამოცდები	0	0	0	1	0	0	9	1	0	0	0	6
	ბაკალავრი	1	0	1	0	0	0	0	1	7	10	9	13
	მაგისტრატურა	1	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1
ფორმალური პროფესიული განათლება	დიპლომირებული	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	134
	დასრულებული	0	19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	29
	მიმდინარე	24	0	0	0	0	0	46	0	8	20	20	20
არაფორმალური პროფესიული განათლება	სერთიფიცირებული	0	0	0	0	12	0	0	0	0	0	0	359
	დასრულებული	0	0	0	0	13	9	0	0	47	16	12	12
	მიმდინარე	24	57	18	43	41	10	10	79	27	42	122	10

საგანმანათლებლო ტრენინგ პროგრამები	სერთიფიცირებული	0	0	0	0	26	38	36	13	0	0	5	514
	დასრულებული	0	4	0	6	43	97	18	49	119	48	35	-227
	მიმდინარე	10	20	66	305	218	329	321	236	149	112	420	46
ფსიქო-სოციალური ტრენინგები	დასრულებული	6	34	21	47	657	9	17	0	6	88	47	108
	მიმდინარე	91	98	80	91	22	5	23	20	92	125	87	4
ფსიქო-სოციალური თერაპია	დასრულებული	0	6	18	9	3	7	0	19	0	22	1	527
	მიმდინარე	39	66	33	36	56	42	21	38	41	42	48	107
შრომა	სამეურნეო სამსახური	450	458	465	460	447	452	453	457	453	456	461	454
	ინდივიდუალური საქმიანობა	36	36	36	62	63	63	66	66	45	51	39	67
	საწარმოო დასაქმება	38	38	30	30	18	39	50	50	54	28	28	60
სპორტული ღონისძიებები	სპორტული წვრთნა	42	78	77	52	46	54	71	33	54	46	24	74
	სპორტული ტურნირები**	10	71	7	16	1	17	5	1	17	40	28	-183
კულტურული ღონისძიებები	თეატრალური დასი, კონკურსები და სხვა	61	0	0	18	83	16	23	9	8	6	0	636
	სხვა კულტურული ღონისძიებები**	24	61	71	104	66	57	43	11	30	16	43	-219
სხვა ღონისძიებები	რეკრეაციული პროგრამა	57	0	29	45	35	53	39	35	40	61	72	50
	რელიგიური ღონისძიება**	27	0	0	0	13	0	1	0	0	40	3	3
	სხვა**	0	86	44	85	2	3	17	3	6	1	8	-246
სულ		949	1155	1025	1441	1908	1317	1285	1132	1231	1296	1540	2397

